

Proposamen inklusiboak. Hezkuntza-laguntzako berariazko premiak dituzten ikasleekin esku-hartzea (HLBP)

bg

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA SAILA
DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN

PROPOSAMEN INKLUSIBOAK. HEZKUNTZA-LAGUNTZAKO BERARIAZKO PREMIAK DITUZTEN IKASLEEKIN ESKU-HARTZEA (HLBP)

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2020

Argitaraldia: 1.a, 2020ko iraila

© Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa.
Hezkuntza Saila

Argitaratzailea: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
c/ Donostia-San Sebastián, 1 - 01010 Vitoria-Gasteiz

ISBN: 978-84-457-3561-9

DOKUMENTUAREN EGITURA

0. Sarrera.....	7
1. Hezkuntzako esku-hartzean kontuan hartu beharreko alderdi orokorrak	9
2. Laguntza emozionala.....	10
3. Familiak	11
3.1. Parte-hartzea eta lankidetzak	11
3.2. Familientzako orientabideak	12
4. HLBPak dituzten ikasleekin esku-hartzea.....	14
4.1. Erantzuna antolatzeke proposamenak.....	14
4.2. Laguntzako profesional espezifikoak	15
5. Talde hauei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak	19
5.1. Zentzumen-desgaitasuna duten ikasleak.....	21
5.2. Mugitzeko desgaitasuna duten ikasleak.....	31
5.3. Adimen-desgaitasuna duten ikasleak.....	37
5.4. Ikasteko zailtasun espezifikoak eta hizkuntza nahasmendu espezifikoa HNE(TEL) dituzten ikasleak.....	42
5.5. Arreta-urritasunagatiko nahasmendua duten ikasleak, hiperaktibitatearekin edo gabe	52
5.6. Jokabide- eta emozio-autoerregulaziorako zailtasunak dituzten ikasleak..	57
5.7. Desabantaila soziala duten ikasleak	67
5.8. Autismoaren espektroko nahasmendua duten ikasleak	73
5.9. Adimen-gaitasun handiak dituztekeen ikasleak	80
6. Nazioarteko joerak: Kalitatezko hezkuntza bermatzeko gidak eta gomendio orokorrak.....	84
7. Gure inguruko egoera	87

0. SARRERA

Aurrekaririk gabeko garai hauetan, gure hezkuntza-sistemak egokitu eta birpentsatu egin behar izan du ikaskuntza ziurtatzeko modua, ikasle guztien hazkunde pertsonalari begira, eta denei eskatu behar izan die egokitzeko gaitasun handia, lankidetzaz sustatzen duten proposamen arinekin.

Inklusioak, esparru horretan ere, hezkuntza-ekintzen buru izaten jarraitzen du. Printzipio hori argi izanda ere, egungo egoerak erronkak ditu hezkuntza-komunitate osoarentzat, eta arriskurik nabarmenenetako bat ikasle ahulenak atzean geratzea da. Arrazoiak askotarikoak izan daitezke, baina, funtsean, etxetik ikasteko behar diren baliabide teknikoak ez edukitzearekin, beharrezko gaitasun digitalak ez edukitzearekin, autorregulazio-gaitasunak edukitzearekin, edo askotariko baldintza pertsonalak aurkeztearekin lotuta daude.

Beraz, garrantzitsua da hausnarketarako eta erabakiak hartzeko espazioak sortzea, erantzuna ikasle guztiei egokitzeko moduak planteatzeko. Irakaskuntza presentzialaren eredutik presentziala ez den edo erdipresentziala den beste eredu batera igarotzean, **IKASLE GUZTIEN** beharrei erantzuteko gaitasuna mantendu behar da, guztiek hezkuntza esanguratsua, ekitatiboa eta kalitatezkoa izan dezaten.

Dokumentu hau orientagarria da, eta erabakiak hartzea errazteko laguntza-tresna izan nahi du, hezkuntza-laguntzako behar espezifikoak (HLBP) dituzten ikasleei eman beharreko hezkuntza-erantzuna diseinatzean, edozein agertokitan.

HLBPak dituzten ikasleek hezkuntza-premia espezifikoak dituzte, eta irakasleek premia horiek ezagutu eta identifikatu behar dituzte, beren praktikak inklusiboak

izan daitezten. Horregatik, dokumentu honetan HLBPak dituzten ikasleak biltzen dituen kolektibo bakoitzaren ezaugarrien, zailtasunen eta gaitasunen deskribapen laburra jasotzen da, bai eta dituzten beharren deskribapen laburra ere.

Halaber, orientabideak eta baliabideak ematen dira hezkuntzako profesionalentzat eta familientzat.

Argitalpen honek ikasle horiei hezkuntza-erantzuna ematen lagunduko duelakoan gaude, ikastetxeek abian jartzen dituzten hezkuntza-neurriak bideratuz eta bultzatuz, betiere ikasle horiek beren premia espezifikoetara egokitutako irakaskuntza jasotzeko duten eskubidea aitortuz.

1. HEZKUNTZAKO ESKU-HARTZEAN KONTUAN HARTU BEHARREKO ALDERDI OROKORRAK

Ikasleek argi izan behar dute zer espero den harengandik, bai lanaren antolamenduari dagokionez, bai ikaskuntza-helburuei eta jarrera pertsonalei dagokienez.

Irisgarritasun fisiko, kognitibo eta sozialak dimentsio berria hartzen du ingurune berri horietan. Urrutiko irakaskuntzak, beraz, ikasleen trebetasun desberdinak kontuan hartu behar ditu, eta guztiontzako ikaskuntzaren jarraitutasuna bermatu behar du. Puntu honetan, beharrezkoa da [ikaskuntzaren diseinu unibertsala](#) aipatzea, ikasleen ikaskuntzarako eta **partaidetzarako irisgarritasuna bermatzeko** ikuspegirik egokiena den aldetik, proposamen ugari egiten bait ditu.

Ikastetxeen itxierak eta ondorengo konfinamenduak ziurgabetasun-maila handia eragin dute hezkuntza-komunitatean; horregatik, kontuan hartu behar da:

- **Irakasleei:** irakasle-taldeko eta zuzendaritzako gainerako lankideekin komunikazio arina izatea komenigarria da; ideiak eta zailtasunak partekatzea lagungarria izan daiteke egoeraren kudeaketa emozionala egiteko eta antolaketa- eta curriculum-erabakiak hartzeko, irakaskuntza egoera berrietara egokitzeko elkarri lagunduz.
- **Ikasleei:** arreta berezia jarri behar diegu ikasleen garapenaren alderdi guztiei; hau da, arreta bereziz hartu behar dira kontuan alderdi akademikoa, kognitiboa, soziala eta emozionala, batez ere ikasle ahulenen artean. Urrutiko irakaskuntzak ezin du irakaslearen figura ordezkatu. Irakasleak ikaskuntza-prozesuan laguntzen du eta.
- **Familia:** familiaren bidez laguntzen zaie ikasleei eta, beraz, laguntza emozionala, errefortzu positiboak eta ideia praktikoak emateko ahalegina egin behar da, egoerari aurre egiteko, bereziki familia ahulenei.
Garrantzitsua da agindutako zereginak egiteko euskarria eta gida ematea, teknologiak erabiltzeko edo hezkuntza-edukiak eskuratzeko jarraibideak barne.
- **Eskola-ingurunetik kanpo erabilgarri dauden baliabideak identifikatzea** (elkarteak, udal-zerbitzuak, GKEak, laguntza-erakundeak, etab.) lagungarriak izan daitezke bestelako laguntzak edo laguntza espezializatuak behar dituzten egoera bereziak kudeatzeko.

2. LAGUNTZA EMOZIONALA

Osasun-krisiaren ondoren sortutako egoeren eragin negatiboa minimizatzeko eta egoera horiek ikasteko eta garapen pertsonalerako aukera bihurtzeko aukera eman-goduten hezkuntza-jarduerekin erantzuteko erronkari aurre egin behar diogu.

Egoera berri honen eta ohituren eta errutinen aldaketa erradikalek estresa, antsietatea eta gure gaitasunen mugara eraman gaitzakete; horregatik, erresilientzia sustatzeak ezbeharretik abiatuta garatzeko aukera ematen digu. Egoera negatiboetatik abiatzea, ongizatera eta hazkundera iristeko, bai maila pertsonalean, bai gizartean.

Une egokia da haurrekin eta nerabeekin lan egiteko:

- Enpatia, lankidetzaz, erantzukizuna eta antzeko **balioak**
- Arauak betetzea
- Legea ezagutzea,
- Besteekiko errespetua,
- Elkartasuna
- Laguntza behar dugunean eskatzearen garrantzia.

Garrantzitsua da **konfiantza-giroa** sortzea, ikasleak eroso senti daitezen emozioak eta beharrak adierazteko eta, beharrezkoa denean, laguntza eskatzeko.

Helburua da munduaren autoestimua eta pertzepzioa hobetzea, gertatzen denaren aurrean jarrera positiboa sortzea, besteekiko lotura erraztea, errefortzu positiboa ematea eta arreta etengabe negatiboan ardaraztea saihestea.

Emozioak kudeatzeko berekin dakar:

- Seinale fisikoak eta pentsamenduak ezagutzea eta identifikatzea
- Horrela sentitzeko arrazoiak ikertzea eta aurkitzea
- Esperientzia emozional bakoitza hitz egoki eta zehatz batekin izendatzea, sentitzen denaz jabetzeko eta adierazpen egokia lantzea.

Bizitako egoerek zeharkako gaitasunak lantzeko agertoki egokia ahalbidetzen dute.

Irakasle tutoreaz gain, irakasle espezifikoak izan daitezke ikasleekiko hurbiltasun handiena dutenak, eta erreferente egokia izan daitezke harreman sistematiko eta jarraitua izateko, errefortzu positibo egokia eskaintzeko, zailtasunak konpentsatzeko estrategiak eskaintzeko eta informazioa emateko, eta haien osasun emozionalari adi egoteko. Alde horretatik, komeni da lankideekin kontaktua ziurtatuko duten proposamenak sustatzea.

Guztiagatik, Hezkuntza Sailak ikasleei emozioen kudeaketan orientatzeko eta laguntzeko materiala eman die ikastetxeei, bizitako esperientzien aurrean nola jokatu duen hausnartzeko. [LAGUNTZA EMOZIONALA](#)

3. FAMILIAK

3.1. PARTE-HARTZEA ETA LANKIDETZA

Familiekin lankidetzak eta koordinazio-harreman egokia ezartzeko, komenigarria litzateke honako alderdi hauek kontuan hartzea:

- **Familiekin taldeko eta/edo banakako harreman sistematikoak izatea**, ikasleen garapen akademikoa, ongizate pertsonala, afektibo-emozionala eta harreman-ongizatea ahalik eta zehatzen ezagutu ahal izateko. Familiaren itxaropenek eragina izango dute ikasleen autoestimuan eta autoeraginkortasunean.
- **Komunikazio emozionala indartzea**, elkarri entzuteko denborak emanez, eta sentimenduen eta emozioen kudeaketa errazten duten jarraibideak edo orientabideak emanez.
- **HLBPak dituzten ikasleen ekoizpenak balioestea eta positiboki indartzea**. Garrantzitsua da familiak eskolatik mezuak jasotzea seme-alaben ezaugarriak eta lanak azpimarratzeko (postaren, telefono-deien eta abarren bidez). Arrakasta goraiatzeko eta zailtasunetan laguntzea faktore erabakigarriak dira norberaren autonomia eta ongizate emozionala garatzeko.
- Ikasleekiko eta/edo familiarekiko eguneroko harremana zaintzen duen **profesional baten erreferentzia ahalbidetzea**. Oso gomendagarria da erreferentziazko profesional bat eskaintzea (tutorea edo profesional espezifikoa), ikaslearekin eta familiarekin harremanetan egon daitekeena.
- **Aldian behin harremanak izatea** gure ikasleekin, gizarte-zerbitzuekin, terapeutekin ... esku hartzen duten **kanpoko erakundeekin** eta zerbitzuekin, jarraipena egiteko eta informazioa trukatzeko.
- Prozesuari, eskolaren erabakiei, jarraipen- eta ebaluazio-sistemari buruzko **informazioa ematea**.
- Familiei prestakuntza-proposamenak egitea (euskarri digitalen berariazko erabilera ...).

3.2. FAMILIENTZAKO ORIENTABIDEAK

Guraso izatea da rola

Irakasleek irakasten jarraitzen dute, baina formatu birtualean eta ordutegi desberdinean. Ez da espero gurasoak irakasle edo terapeuta izatea.

Ohiturak ezartzea

Higiene (eskuak garbitzea)
Atsedenaldia eta loa
Jarduera fisikoa
Elikadura
[UNICEF](#) Jarraibideak

Arauak

Familia bakoitzaren arauak desberdinak izango dira, seme-alaben eta familien sinesmen, balio, egoera, heldutasun edo beharren arabera izango baita.

Arauak asko eta askotarikoak izan daitezke, baina guztiek dute komunean zerbait: espezifikoa eta ulerterrazak izan behar dute. Irakasteko tresnak dira eta haurren portaera modu positiboan gidatzen dute.

Erabakiak hartzen parte hartzeak arauak ulertzen eta zergatik behar diren ulertzen lagunduko die gazteei, nahiz eta batzuetan ez bete. Horiek egunero idatz eta gogora daitezke. Gainera, idatzita badaude, argiagoak izango dira, eta ez da eztabaidarik izango zer dagoen edo zer ez dagoen baimenduta..

Ordutegi bat ezartzea komeni da.

Seme-alabekin itxaropen eta helburu argiak finkatzea.

Ikasteko leku eroso bat aukeratu

Etxean ikasteko espazio bat sortzea da helburua; horretarako, izan daitezkeen distraktoreak asmatu eta saihestuko dira. Haur batzuek eremu isil bat beharko dute, eta beste batzuek, berriz, ikuskapena eta ohiko laguntza.

Ez da beharrezkoa semea edo alaba mahai batean esertzea ikasteko. Kuxinak, lurrean, sofan edo yoga pilota batek erosotasuna eman dezake ikasten duen bitartean. Zentzumen-prozesamenduko arazoak dituzten ikasleak modu horretan lagundu daitezke. Behar den material guztia gertu dagoelaa ziurtatu.

Eguneroko erronka txikiak

Gurasoek ez ezik, seme-alabek ere helburu bateratuak izan behar dituzte, eta familian helburu batzuk landu behar direla ulertu behar dute.

Eguneroko helburu txikiak ezartzeak motibatuta sentitzen lagunduko du, eta errazagoa izango da helburu horiek betetzea, eta bat edo beste lortzen den bakoitzean saritu eta goraipatzea.

Lortu nahi denaz hitz egitea eta positiboki adieraztea.

Ekintza bakarra aukeratu eta gauzatu.

Atsedenaldiak eta aisialdirako denbora izatea etxean ere.

Atsedenaldiak une onak dira haurrak bere jardura gogokoenetara iritsi ahal izateko edo bazkaltzeko.

Aisialdia ere oso garrantzitsua da, etxean apur bat desberdina dirudien arren. Haurrak terapia fisikoak edo okupazionalak jasotzen ditu, eta terapeutaren iradokizunak erabil daitezke etxean ariketak egiteko.

Idea ona da kronometro bat erabiltzea atsedeen baten amaiera adierazteko ([kronometro bisuala](#))

Errutinak

Eguneroko errutinak sortzea (famihiarekin ikasteko eguneroko ordutegia ezartzea, ohera joateko ordua mantentzea) etxean. Ordutegiak eta xedeak erraz ikusteko moduan jar daitezke, eta ahalik eta zorroztasun handienarekin jarraitzea gomendatzen da.

Baliagarriak dira haurrak itema markatzeko aukera ematen duten taula grafikoak, hura osatzen duen heinean. Ordutegia laburtzea, atal bakoitzerako hasierako eta amaierako argazki bat idaztea edo hartzea, eta item bakoitza erlojuaren ondoan aldi berean itsastea lagungarri izan daitezke eguna eta jomugetaranzko aurrerapena bistaratzeko.

Pantailetatik urrun denbora ematea.

Pantailaren distirak eta ez mugitzeak nekea eta begi-nekea eragin ditzake.

Plataforma birtualez gain, komeni da liburuak, idazketa eta ikasteko beste baliabide batzuk ere erabiltzea. Baliteke zure semeak orriak inprimatu behar izatea edo testuliburuaren kopia inprimatu bat eduki behar izatea.

Ikasgaiaren edukia indartzea, etxeko jardueren eta esperientzia praktikoen bidez.

Sozializatzea ahalbidetzea.

Haurrak ohituta daude ia egunero kontaktua izaten eskolako lagun eta ikaskideekin; garrantzitsua da ikaskide horiekin kontaktua izaten saiatzea, bideoen, bideo-deien, gainbegiraturako jokoen txaten edo Skype edo doako bideokonferentzia-aretoen bidez, hala nola "zoom Meetings".

Laguntza-sareak sortzea

Familia guztiak antzeko erronkak bizitzen ari dira. Talde birtualak sortzeak, beste batzuekin konektatzeak eta esperientziak partekatzeak irtenbideak bilatzen laguntzen du.

Laguntza eskatzea

Eskoletako, elkarteetako eta sare sozialetako webguneek ikasleen ikaskuntza bultzatzeko programak eskaini dituzte, behar bereziekin eta gabe. Baliabide gehiegi izatea ere izugarria izan daiteke, eta aukeratzea komeni da.

Irakasleek eta famiiek baliabideak partekatuko dituzte, eta famiia laguntza beharko balu, eskatu ahal izango luke.

4. HLBP-AK DITUZTEN IKASLEEKIN ESKU-HARTZEA

Hezkuntza-laguntzako behar espezifikoak identifikatu eta aztertu zaizkien HLBPak dituzten ikasleek **jarduera-plan pertsonalizatua** dute, eta plan horretan jasotzen dira curriculum eta antolaketa-neurri egokiak, beren gaitasunak ahalik eta gehien gara ditzaten.

Hezkuntza presentzialetik ez-presentzialera igarotzean, beharrezkoa da **plan hori berrikustea**, egoera berrietara egokitzeko. Horretarako, antolaketa-proposamen bat egin dugu, hainbat tresnarekin, ikastetxeari esku-hartzea planifikatzen laguntzeko.

4.1. ERANTZUNA ANTOLATZEKO PROPOSAMENAK

Garrantzitsua da ikastetxe bakoitzeko zuzendaritza-taldeek aurrez aurrekoak ez diren egoeretan hezkuntza-jardunaldietarako ordutegiak berrantolatzea. Antolaketa berri horrek tutoreek profesional espezifikoekin koordinatuta esku hartzeko uneak bilduko ditu, bai eta profesional horiek ikasleekin zuzenean esku hartzeko uneak ere.

Taldeak duen **asteko egutegiari banakako egutegia** gehitu ahal izango da HPBak dituzten ikasleentzat, parte-hartzearekin esku hartzen duten profesional espezifikoak. Kasu bakoitzean, eta beti kontuan hartuta Familia-egoerak.

[Beste adibide bat.](#)

Irakaskuntza presentzialeko, erdi-presentzialeko eta ez-presentzialeko uneetan **HLBPak dituzten ikasleak eta haien familiak** bizitzen ari diren **egoera** guztiak ezagutzeak aukera emango digu sensibilizatzeko eta haien errealitatera hurbiltzeko, eskolako eskaerei behar bezala erantzuteko egiten ari diren ahalegin handia balioesteko eta laguntza doituagoa, koordinatuagoa eta eraginkorragoa emateko, irakaskuntzako profesionaltasunetik abiatuta.

Gomendatzen da irakasle tutoreak, irakasle aholkulariekin edo orientatzaileekin lankidetzan, **informazio hori jasotzea** irakaskuntza erdipresentzialera edo ez-presentzialera aldatu aurretik. Horretarako, txantiloia orientagarri bat erantsi da:

[IKASLEAREN INFORMAZIOA I.ERANSKINA](#)

HLBPetako ikasleekin **esku-hartzea berriz diseinatu eta planifikatu** beharko da.

Horretarako lagungarria izan daiteke honekin batera doan txantiloia:

[IKASLEARI EGOKITUTAKO PLANA II. ERANSKINA](#)

Premia dagoenean, hainbat arrazoiengatik, laguntzako profesional espezifikoen artean, tutoreen eta irakasleen artean, **gainbegiratze partekatuko modu bat** diseina daiteke, ikasleen lanaren jarraipen estuagoa egin ahal izateko, arreta akademikoa ez ezik, laguntza emozionala ere ematea ahalbidetzen duten zailtasunak edo desoreka-egoerak hautemanetz eta konponduz, ahalik eta epe laburrenean. Funtsezkoa da autoestimua zaintzea eta ikasleen autonomia bultzatzea.

Ikasleekin egin beharreko esku-hartzeak beharren arabera izan beharko du, **lan gehiegi egiteagatiko saturazioa saihestuz**, lan horiek egiteko **denbora gehiago** emanez... eta horrek ikaslearen eguneroko lanaldiari egitura, errutina eta autonomia ezartzen lagunduko du.

Berritzeguneko aholkularitzak lankidetzan arituko dira beren lanbide-gaitasunetatik, eta aholkuak emango dituzte egoera berrira egokitzeko prozesu osoan.

Sartbiderako eta adierazteko moduen aniztasuna errespetatzen duten proposamen didaktiko malguak egitea

- Edukiak eta ikaskuntza-jarduerak aurkezteko eta irudikatzeko bitarteko ugari erabiltzea.
- Ikasleak desberdinak dira ikaskuntzan jarduteko moduan, eta dakitena adierazten dute; beharrezkoa da adierazteko eta gauzatzeko baliabide ugari ematea. Ez dago guztientzako adierazpide egokirik.
- Motibazioa eta ikaskuntzarekiko konpromisoa sustatzen duten aukera ugari eskaintzea.

Hiru printzipio horiek kontuan hartzea garrantzitsua da irakaskuntza dibertsifikatzeko, ikasle guztien parte-hartzea eta ikaskuntza errazteko. [PRINCIPIOS – PAUTAS DUA](#) ren esteka.

4.2. LAGUNTZAKO PROFESIONAL ESPEZIFIKOAK

Irakasle aholkulariak edo orientatzaileak arduratzen dira ikasleekin esku-hartzen duten profesional espezifikoen jarduerak koordinatzeaz.

PEDAGOGIA TERAPEUTIKOKO IRAKASLEA (P.T. Irakaslea)

- Irakasleekin lankidetzan aritzea familiekiko harremanetan, egoera horretan dauden ikasleak eta familiak bizitzen ari diren inguruabarrak ezagutzen lagunduz.
- Komunikazio-kanal gisa erabiltzen diren dinamika telematikoetan irakasleekin aurrez aurre parte hartzea:
 - Ideia berberak modu eta baliabide desberdinekin azaltzea, errazago ulertzeko.
 - Nahi ditugun edukien ideia nagusietan tematuta egotea, etxetik egiten duten lanaren bidez.
 - Edukiak ulertzen direla ziurtatzea, edukiari buruzko galdera zehatzak eginez.
- Irakasleei laguntzea jarduera-plan pertsonalizatuekin eta haien programekin lotutako alderdiak zehazten eta egokitzen (banakako curriculum-egokitzapenak, sarbide-egokitzapenak, errefortzu-programak).
- Irakasleekin lankidetzan aritzea ebaluazioan (aurrez aurrekoa edo telematikoak)
 - Ebaluazio-uneetan banakako arreta ahalbidetzea.
 - Galderak erantzun, jarduerak egin eta arazoak ebatzi aurretik, irakurketak, edukiak eta enuntziatuak ulertzen direla ziurtatzea.
 - Ebaluazio-proben diseinuan orientazioa emanez, enuntziatuak sinplifikatzeko denboraren malgutasunean, elementu konpentsatzaileak sar daitezen (piktogramak, eskemak, ikusmen-estimuluak, entzumen-estimuluak), ikasleak ebaluatu nahi diren edukiak eskuratzen dituela egiaztatuz.

ENTZUMENA ETA HIZKUNTZA IRAKASLEAK(EHI) eta LOGOPEDAK

- Tutorearekin eta PTrekin lankidetzan aritzea, Jarduera Plan Pertsonalizatua egokitzeko komunikazioaren eta hizkuntzaren arloari dagokionez, egoera berrira egokituz.
- Orientabideak eta baliabideak ematea tutoreari eta familiari, komunikazioaren eta hizkuntzaren garapena sustatzeko.
- Tutorearekin familiarekiko harremana adostea
- Bere esku-hartzea ikasgelako programaziora egokituta egongo da, eta, hala badagokio, ikasleekin harremanetan egongo da.

HEZKUNTZA-LAGUNTZAKO ESPEZIALISTAK (HLE)

- Curriculumaren sarbiderako eta trebetasunak garatzeko programak diseinatzeko eta gauzatzen laguntzea.
- Irakasle tutoreekin lankidetzan aritzea NCEekin lotutako alderdiak (helburuak, edukiak eta ebaluazio- eta denboralizazio-irizpideak birplanteatzea) eta ikasleei dagozkien banakako programak (autonomia, segurtasuna, autozuzendaritza ikaskuntza-prozesuan eta komunitatearen erabilera) lantzen.
- Laguntza-zerbitzu osagarrietako profesionalekin lankidetzan aritzea (fisioterapeuta, ale, LHko irakasle ibiltaria, terapeuta okupazionala, etab.), ikasleek curriculumean sartzeko behar dituzten materialak eta laguntza teknikoak prestatu, egokitu eta erabiltzeko (piktogramak, binetak, muralak, irudi-liburuak, kartelak), hezkuntza-egoera erdipresentzial edo ez-presentzial horretan.
- Irakasleekin lankidetzan aritzea ebaluazioan (aurrez aurrekoa edo telematikoa).
- Aurrez deskribatutako programak koordinatzeko eta ebaluatzeko bileretan parte-hartzea.
- Irakasle-taldearekin lankidetzan aritzea eta parte hartzea familiekiko eta ikasleekiko komunikazioan (osasunari buruzko tutoretza-bideoak egitea, maskarak erabiltzea, eskuak garbitzea, norberaren zaintza handiagoa..., ipuinak kontatzea, hainbat eduki antzerkiratzea...).
- Ikasleek egin beharreko zereginen jarraipena egitea egunero, lanaldiaren hasieran antolatzen jarraibideak emanez eta jardunaldiaren amaieran egindako zereginen berrikuspina eginez.

FISIOTERAPEUTA

- Etxeko ingurunean ere, curriculumaren egokitzapenetan eta curriculumera sarbiderako egokitzapenetan egiten diren doikuntzei buruz aholkatzea.
- Mugimen-desgaitasuna duten ikasleen mugimen-garapena errazteko programa doitzen laguntzea, eta ingurune ez-presentzialean edo erdipresentzialean jarraipena egiteko jarraibideak ematea, ingurunea gaituz, jarrera kontrolatzea eta jarrera- eta higie-ohiturak hartzea sustatuz, oinarritzko patroik eta trebetasun motorrak gaituz, eta gorputza eta mugimendua ingurunearekin komunikatzeko adierazpen-baliabide gisa erabiltzea ahalbidetuz.
- Era berean, irakasleekin eta hezkuntza-langileekin lankidetzan aritu behar du, ikasleak eskola-ingurunean independentzia areagotzeko trebetasun funtzionalak gara ditzan.
- Ikasleekin esku hartzen ari diren irakasleekin eta gainerako profesionalekin koordinatzea, hezkuntza-erantzuna antolatzen, jarraipena egiteko eta behar diren ebaluazioak egiteko.
- Familiei eta hezkuntza-erantzunean parte hartzen duten gainerako profesionalei aholkua eta orientazioa ematea, beren eskumenarekin zerikusia duten alderdiei buruz.

OKUPAZIO TERAPEUTA

- Curriculumaren egokitzapenetan eta curriculumera sarbiderako egokitzapenetan egiten diren egokitzapenei buruz aholkatzea, bere lanarekin lotutako alderdiei dagokienez, baita etxeko inguruneari dagokionez ere.
- Curriculum arrunta eskuratzea arriskuan jartzen duten alderdiak garatzen laguntzea. Alderdi horiek lan-jarduneko arlo edo osagaietan adierazten dira (eskuzko funtzioa eta ohiko tresnen erabilera, eguneroko bizitzako oinarritzko jarduerak eta jarduera instrumentalak, ordenagailurako eta komunikazio ergonomikorako sarbidea eta parte-hartze soziala erraztea.
- Programa egokitzen laguntzea, honako alderdi hauek jorratzeko: zentzumenak, zentzumenak eta pertzepzioak, mugimendu funtzionala erraztea, garapen psikikoa eta motorra.
- Irakaskuntza erdipresentzialean edo ez-presentzialean ikasleek behar dituzten laguntza teknikoan mailegua kudeatzea eta erabileraren jarraipena egitea.
- Ikasleekin esku hartzen ari diren irakasleekin eta gainerako profesionalekin koordinatzea, hezkuntza-erantzuna antolatzeke, jarraipena egiteko eta behar diren ebaluazioak egiteko.
- Familiei eta hezkuntza-erantzunean parte hartzen duten gainerako profesionalei aholkua eta orientazioa ematea, lagundu dezaketen esku-hartzearekin lotutako alderdiei buruz.

5. HLBP-AK DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.1. Zentzumen desgaitasuna duten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.1.1. Ezaugarriak

5.1.2. Premiak

5.1.3. Orientabideak

5.1.4. Zentzumen desgaitasunaren profesional espezifikoak

5.1.5. Baliabideak

5.1. ZENTZUMEN DESGAITASUNA DUTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.1.1. Ezaugarriak

ENTZUMEN-URRITASUNA

Entzumen-desgaitasuna duten ikasleen kolektiboa ez da talde homogeneo bat, non esan daitekeen entzumen-urritasuna duten ikasle guztiek eredu bera dutela ikaskuntza-prozesuekin lotutako inplikazioei dagokienez. Zenbait faktorek (galera-unea, galera-maila, horri lotutako beste desgaitasun batzuk) bereizten dituzte ikasle horiek.

Hala ere, ikasle horien ezaugarri diren **elementu komun batzuk** ezar genitzake:

- **Garapen-ingurune desberdinetatik jasotako informazio txikiagoa.** Gogora dezagun entzumena dela ingurunearekin etengabeko kontaktuan mantentzen gaituen urrutiko noranzkoa. Eta informazioa behar bezala jasotzen ez bada, horrek ulertzeko zailtasunak dakartza, eta ondorioak dakartza curriculumaren, emozioen eta gizartearen garapenean. Horrek, askotan, informazio-“hutsune” handiak eragiten ditu, eta nahasgarriak izan daitezke irakasleentzat.
- **Jasotako informazio txikiago horren barruan, hizkuntzaren garapena, ahozkoa zein zeinuzkoa, neurri batean konprometituta egon daiteke,** eta kasu gehienetan, neurri handiagoan edo txikiagoan, hizkuntza-doikuntzak eta **laguntza handiagoa** behar izan daitezke gizarte- eta hezkuntza-egoera horietan eskatzen zaien lanean.
- **Hezkuntza-testuinguru presentzialetan zein telematikoetan sortutako informazioa eskuratzeko ikusizko eta entzunezko egokitzapenak behar dira.** Ikaskuntzaren Diseinu Unibertsalarekin parekagarria den esparru batean, entzumen-desgaitasuna duten ikasleek “ikaskuntza-testuinguruetan parte hartu” ahal izan dezaten, **beharrezkoa da komunikazio-irisgarritasuneko estrategiak planifikatzea.**

IKUSMEN-DESGAITASUNA

Ikusmen-desgaitasuna ikusmen-funtzioaren mugapen osoa edo oso larria da. Ikusmen-desgaitasuna duten ikasleek ari garenean, ikusmen urriko ikasleak eta itsutasuna duten ikasleak sartzen ditugu. Ikusmen txikiaren kasuan, estimuluak jasotzeak jarraitu egiten du, baina estimulu horiek pobreagoak dira, bai kalitateari bai kantitateari dagokienez, eta horrek, a priori, begien aurrean agertzen denaren interpretazio desitxuratua eragiten du. Ikusmenik eza erabatekoa denean, kanpoko mundua hautemateko eta ezagutzeko modua ukimenaren eta kontserbatutako gainerako zentzumenen bidez egiten da.

Bi kasuetan, pertzepzio-sistema analitikoa da. Horrek esan nahi du informazioa jasotzeko modua zatikatu egiten dela eta bildu egin behar dela ingurunea ezagutzeko. Ondorioz, elkarreraginean aritzeko eta ingurunea atzemateko modua nabarmen desberdina da

ikusmen kontserbatua duten pertsonen moduaren aldean; beraz, ikusmen urria edo itsutasuna duten ikasleek denbora gehiago behar dute zereginetan eta jardueretan, ikusmen osoa ahalbidetzen duen pertzepzio globalik, sintetikoa ez dutelako.

5.1.2. Beharrak

Desgaitasun sentzoriala (entzumenekoa, ikusizkoa) duten ikasleek hezkuntza-premia heterogeneoak eta askotariko hezkuntza-inplikazioak dituzte, honako argitalpen hauetan jasotakoak:

[Ikusmen-desgaitasuna duten ikasleen hezkuntza-inklusioa](#)

[Ikasle gorren sarbidea hizkuntzen curriculumean. Haur eta Lehen Hezkuntza](#)

[Ikasle gorren sarbidea hizkuntzen curriculumean. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza](#)

[Ikasle gorren sarbidea hizkuntzen curriculumean. Batxilergoa](#)

- Eskola inklusiboaren esparruan, aniztasuna hartzen da ikasteko eta parte hartzeko irisgarritasuna bermatzeko jarduera-oinarritzat. **Horregatik, ordezkatzeko, adierazteko eta interes eta motibazio desberdinetara egokitzen diren hainbat aukera eskaintzen dituen curriculum batetik abiatu behar da:**
 - Ikus-informazioa aldatzeko aukerak: testuaren, letraren edo iturri motaren tamaina aldatzea; hondo, testu edo irudiaren arteko kontrastea neurtzea; kolorea informazio-bitarteko gisa edo elementuren bat nabarmentzeko erabiltzea; antolamendua, tarte aldatzea; irudi, grafiko eta bideoetarako testu- edo ahots-deskribapenak erabiltzea; ideia nagusietarako entzumen-gakoak ematea, audioko testu digitalaren bihurtgailuaren bidez (beste pertsona batek irakurrita edo testu-bihurtgailuen bidez).
 - Entzunezko informazioa aldatzeko aukerak: material digitalaren bolumena, abiadura, erritmoa eta abar aldatzea; azpitituluak, transkripzioak, ahotsetik testurako solaskideak erabiltzea; diagramak edo grafikoak erabiltzea, etab.
 - Hiztegiari eta sinboloei euskarriak txertatzea: piktogramak, irudiak, taula material manipulagarriak, audioak, bideoak, oinarritzko elementuak nabarmentzea eskekin, antolatzaile grafikoekin, analogiekin; testuak irakurketa errazean erabiltzea; aurretiazko ezagutzak aurretiazko informazioarekin konektatzeko laguntzak planteatzea; prozesu bat osatzen duten urratsak esplizitatzea; etab.
 - Ezagutza adierazteko aukerak eskaintzea: edukiari lehentasuna emanez, zentzumen-desgaitasuna duten ikasleen ezaugarriak kontuan hartuta.
 - Sistema handigarriak edo alternatiboak erabiltzea, zuzentzaile ortografikoak eta gramatikalak, hitz-iragarpena...; kendu egin daitezke autonomia handitu ahala.
 - Erregulazioa eta autorregulazioa erraztuko duten laguntzak: gelditzeko eta pentsatzeko abisuak, denborak eta zereginak planifikatzea, galderak edo txantiloiak egitea egindako atazari buruz pentsatzeko. Sistematikoki harremanetan jartzen diren aholkulariak eman daitezke (telematikoa edo presentzia, ahal bada).
 - Proporcionar múltiples formas de evaluación. En función del plan personalizado, considerar Ebaluazio-modu ugari ematea. Plan pertsonalizatuaren arabera, oinarritzko ebaluazio-irizpideak eta konpetentzialak kontuan hartzea askotariko eba-

luazio-moduak erabiliz: ahozkoa, idatzizkoa, bideoak, laguntza kinestesikoa, denbora gehiago eskainiz, ...

- Proposamen irisgarriak egiteko laguntza-baliabideak:

[educadua](#)

[DUA. Guia de control unidad didactica.](#)

[Manual para el teletrabajo docente](#)

- Baliteke talde osoari zuzendutako programazioan egokitzapenak egin behar izatea. **Desgaitasun sentsoriala duten ikasleek**, lotutako beste desgaitasunik ezean, **talde osoari zuzendutako curriculum-planteamenduetara sartzeko egokitzapenak** egitea eska dezakete. Egokitzapen horiek honako elementu hauei eragin diezaiekete: profesional espezifikoen laguntza; metodologia; jarduera eta material didaktikoa; ebaluazioa; espazioen eta ikasketa-postuaren egokitasuna; ataza egiteko behar den denbora.
- Ikasle horien behar bereziek curriculum-distantzia esanguratsua eskatzen dutenean, curriculum-egokitzapen esanguratsuak sustatuko dira, arlokoak edo globalak, ikasgelako curriculum-egokitzapen esanguratsuak sustatuko dira, arlokoak edo globalak, ikasgelako.
- Beharrezkoa da norbanako jarduera plan horiek berrikustea eta eguneratzea, IBT-CRI-ko profesionalekin eta entzumen-desgaitasuna duten ikasleentzako profesional espezifikoeekin koordinatuta, curriculumaren funtsezko alderdiak eduki instrumentalak, funtzionalak), talde-proposamenetan parte hartzeko eta ikasleari eta familiari laguntzeko eta laguntzeko beharra azpimarratzeko.

5.1.3. Orientabideak

IKUSMEN-DESGAITASUNA:

- Ordutegiaren barruan, osasun-alertaren agertokia edozein dela ere, **IBT-CRI ikastetxeko irakasleek ikusmen-desgaitasuna duten ikasleei arreta zuzena emateko guneak aurreikusi beharko dira**, ezarritako jarduera-planarekin bat datozenak. Irakasle-egoera erdipresentzialean zein ez-presentzialean, ikastetxearekin eta familiarekin adostu beharko da banakako arreta-saioen plangintza.
- Ezinbestekoa da **IBT-CRI ikastetxeko irakasle ibiltariaren eta tutorearen eta ikastetxeko irakasleen arteko koordinazio-saioak ezartzea**, egokitu beharreko materialak edo behar besteko aurrerapenaz eman beharreko baliabideak trukatzeko eta baloratzeko, bai eta ikasketa digitaleko lanpostua aurrez aurre edo online egokitzzea ere, irisgarritasuna bermatzeko, eta, behar izanez gero, ohikoak ez diren beste tresna batzuk erabiltzea.
- **Espazioa, banaketa eta joan-etorriak, beharrezkoa da:**
 - Estén señalizadas las barreras arArriskutsuak izan daitezkeen oztopo arkitektonikoak seinaleztatuta egotea, hala nola eskailerak, oztopoak, ateak, etab.
 - Ikasleak espazioen antolaketa eta materialen kokapena ezagutzea, bai eta egiten den edozein aldaketa eta ohiko erabilerako espazioen arteko ibilbideak ere.

- La ubicación en el aula y la iluminación sea adecuada a las necesidades visuales de los alumnos y a las necesidades de los alumnos con discapacidad visual.

Beraz, irakaskuntza erdi-presentzialeko agertoki batean, ikastetxearen antolaketa aurreko alderdiak hartu beharko dira kontuan, eta bereziki:

- Ikusmen gutxiko eta itsutasuna duten ikasleei ohiko espazioen erabilera erraztea, haien beharrezkoak egokituta egon daitezkeen zainduz eta, taldeko eta gelako banaketarik egonez gero, espazio ezagunetan jarraitzen duen taldeko kide izan daitezkeen.
- Joan-etorrietan, kontuan izan behar da ikasleek arkitektura-elementuekin (horma, baranda, atea, etab.) edo pertsonekin (ikus daitezkeen gidaria) kontaktua izatera behartzen duten teknikak erabili behar dituztela, ikastetxeko segurtasun-protokoloan dagozkion osasun-neurriak sartzeko.
- Ikasle horiek, beren ikusmen-egoera dela-eta, ez dira gai beren kabuz segurtasuneko distantzia soziala kontrolatzeko; beraz, ikasleek (irakasleek eta ikasleek) distantzia hori gorde beharko dute eta beren presentziaren berri eman beharko diete.
- Kontuan izan behar da maskarek aurpegi- edo keinu-ezagupena oztopatzen dutela eta ikusmena oztopatzen dutela, lenteak lausotzen baitituzte. Gainera, eskularruek ukimen zuzenaren bidez hautematea eragotziko dute.
- Irakaskuntza-ikasle egoera batzuetan laguntza fisikoa behar izan daiteke, eta, beraz, kontaktu pertsonala edo ikasleek erabilitako materialak.
- Kontaktua fisikoa ahal den neurrian saihesteko edo pertsonen arteko segurtasun-distantzia murrizteko, inoiz baino garrantzi handiagoa hartzen dute ahozko azalpenen zehaztasunak.
- Kontuan izan, askotan, ikasleak aplikazio batzuk erabili ahal izateko, beste pertsona baten laguntza izan beharko duela (gurusoak/anai-arrebak).
- Kontuan hartuko da ordenagailuan egiten diren jardueren iraupena, ikusmen-nekeak dakartelako. Teknologiaren esku-hartzerik gabeko jarduerak ordenagailuekin txandakatzea gomendatzen da.
- Edozein zeregin edo jardura egiteko denbora gehiago behar dutenez, gehiegizko errepikapenak alde batera utzi beharko dira.
- Aurrez aurrekoa ez den egoeran, funtsezkoa da irudiekiko ahozko azalpenak eta azalpen osagarriak zehaztea eta bideoak edo bideokonferentziak erabiltzea.
- Ikasleei banakako zereginak gauzatzeko autonomia handiagoa ematen dieten zenbait zenbait tresnaren erabilera areagotzea. Adibidez, arkatx optikoa duten etiketak.
- Audio-fitxategiak erabiltzeko aukera, bai eguneroko lanerako, bai ebaluazio-probak egiteko. Idatziz edo ahoz erantzun daitezke.
- Taldeko dei-bideoak egoeretan, garrantzitsua izango da zaratak kontrolatzea eta hitz egiteko txanda bat mantentzea. Ikusmen-desgaitasuna duen pertsona batekin ahoz komunikatzeko oinarritzeko orientabideak kontuan hartzea.
- Online lan-plataforma digitala aukeratzeko, irisgarritasun-aukerak eta ikusmen baxurako eta itsutasunerako software espezifikoekiko bateragarritasuna baloratzea. Gainera, aurreko instrukzioa beharko da erabiltzeko.

- Klase birtualetan, intereseko edo garrantzizko informazio bisuala badago, aurreikusi beharko da ikasleak formatu egokian izatea, material tridimentsional gisa hautemateko, erliebean.

ENTZUMEN-DESGAITASUNA

- Komeni da **bideoak erabiltzea**; beharrezkoa da irakasle tutoreei, pedagogía terapeutika eta/edo entzumen eta hizkuntzako irakasleei aurrea hartzea, alde aurretik landu ahal izan dezaten. Material honetan beharrezkoa da kalitatezko azpigituluak jartzea. Halaber, aurrez ikasleekin lan egin behar da, bideo horren edukiari eta helburuari buruzko informazio osagarria emateko. Eskola-lan ez-presentzialaren modalitate berri honetan oso errepikaria da audio eta bideoekin lan egitea. Bideoek informazioa entzumenaren bidez baino iristen ez den audioetan ez bezala, informazioa ikusmen- eta entzumen-kanalaren bidez ematen dutela balioestea. Ondorioz, egokiagoa da bideoak erabiltzea.
- Bideo-formatua erabiltzen denean, bereziki lagungarria izango da ikasleak **hitz egiten duen pertsonaren aurpegia ikusi ahal izatea**, ezpain-irakurketaz baliatu ahal izateko.
- **Azpigituluak dituzten filmak** eta audioak oinarritzko tresna dira entzumen-desgaitasuna duten pertsonentzako baliabideetarako. Beste abantaila batzuen artean, hitza edo testuingurua errazago ulertzen lagun diezaiekete.
- Kontuan izan behar dugu entzumen-desgaitasuna duten ikasleek **irakurtzeko zailtasunak** izaten dituztela. Azpigituluak jartzeak ez du bermatzen mezua ulertzea. Irakurmen-prozesuekin lotutako hainbat faktore daude ulermena arriskuan jartzen dutenak (gaiari buruzko ezagutzak, lexikoaren ezagutza, maila morfosintaktikoa, irakurketa-idazketan erabilitako estrategiak, etab). Hala ere, testuak ulertu ahal izateko, haiei buruzko informazioak irisgarria eta egokitua izan behar du.
- Irakasleen eta ikasleen arteko bideokonferentzietan, beharrezkoa da ikaskideen esku-hartzeak kontrolatzea, txandak errespetatu dituzten eta ikusmen-desgaitasuna duten ikasleek modu aktiboagoan parte har dezaten, bai eta komunikazio-prozesua bideratuko duen irakasle espezialista edo zeinu-hizkuntzaren interpretearen presentzia ere. Praktikan, emaitza komunikatibo hobea ematen du bideokonferentzia bakoitzeko ikasle-talde txikiak ezartzeak. Ulermena hobetzen du, edukia eskuratzea errazten du, irakaskuntzaren denbora izugarri bikoizten duen arren.
- Irakasleen eta ikasleen arteko **bideo-dei eta bideokonferentzietan**, edo ikasleekin partekatutako irakasleek grabatutako bideoetan,
 - Saihestu inguruko zaratak, oihartzuna eta bideoan ikaslearengana jotzen duen pertsonaren aurpegian zuzeneko argia.
 - Garrantzitsua da irakasleak hitz egiten duenean ondo kokatzea, aurrez aurre hitz egitea. Ikasleari aurpegia behar bezala ikusteko aukera eman behar zaio.
 - Argi artikulatzea eta erritmo normalean hitz egitea.
 - Ezpain-irakurketa ez oztopatzea. Ez blokeatu ahoaren ikusmena eskuekin, boligrafo batekin
 - Beharrezkoa izatekotan, pedagogia terapeutikako, entzumen eta hizkuntzako irakaslearen edo zeinu-hizkuntzaren interpretearen laguntza izatea komunikazioan bitartekari izan dadin.

- Ohiko maskarak erabilia, ezin da ezpain-aurpegiko irakurketarik egin (ezpain-irakurketa), eta hori da irispide-modu garrantzitsuenetako bat, bai komunikazio-hizkuntza ahozko hizkuntza duten ikasleentzat, bai zeinu-mintzaira dutenentzat. Horregatik, maskara espezifikoak edo aurpegi-babesgarriak erabiltzea aurreikusi behar da.

Haur Hezkuntzako etapan kontuan hartu beharreko orientabideak

- Ipuinen azalpenak edo kontakizuna ikus-laguntzarekin babestea (zeinuak, keinuak, piktogramak, binetak, muralak, irudi-liburua, irakurketa-idazketa).
- Lantzea nahi dugun ipuinaren azalpena edo kontakizuna ulertu duela egiaztatzea, eta edukiari buruzko galdera errazak egitea.
- Gure ikasleek etxetik egiten duten lanaren bidez barneratzea nahi dugun edukien ideia nagusietan errepikakorrak izatea.
- Ariketak ez dira soilik osatzera mugatu behar, edukiak jarraitutasunez lotzera baik. Garrantzitsua da, halaber, emandako informazioari berriro heltzeko eta esaldiaren mailan adierazteko ariketak egitea, laburpen gisa, hiztegiarekin ez ezik, ideiak, asmoak eta abar adierazteko balio dezaten.
- Garrantzitsua da ipuinak luzeegiak eta eduki abstraktukoak ez izatea. Adin horietako arreta-mailak ez dira luzeak. Erdipresentzialtasuneko eredu bat erabiliz gero, agian, jarduera hori ordurako utz daiteke, eta bide telematikoa erabil daiteke jarduera laburragoetarako eta zehatzagoetarako.

Lehen eta Bigarren Hezkuntzako etapan kontuan hartu beharreko orientabideak

- Azalpenen edukia ikusizko materialarekin babestea (jarduera edo atazaren ideia nagusiak eta helburuak argitzea pantailan edo arbelean, kontzeptu-mapak gai berri baten hasieran, eskemak, laminak) eta irudikapen-, erakuste- edo adibide-estrategietara jotzea, ikasleari ulermena eta ikaskuntza errazteko.
- Landu nahi ditugun edukiak ulertu dituela egiaztatzea, edukiari buruzko galdera zehatzak eginez.
- Gure ikasleek etxetik egiten duten lanaren bidez barneratzea nahi dugun edukien ideia nagusietan errepikakorrak izatea. Irakasleen eta ikasleen artean berehalako feed-backa ez badago, ideia berberak modu desberdinetan azalduko dira, ulermenera iristeko.
- Irakurketa jakin batzuen, arazoen enuntziatuen eta abarren ulermena ziurtatu galderei erantzun baino lehen edo arazoen konpondu baino lehen
- Aldizka, hautatutako teledozentzia-kanalak eta helburuen araberrako kanalen erabilera baloratzea: atazen iragarkietarako edo dokumentazio osagarria eranskine-tan bidaltzeko posta elektronikoa; atazen garapenean zuzenean lan egiteko txata, zuzeneko irakaskuntzarako programatutako bideo-deia.
- Ikaskuntzako komunikazio-hizkuntza zeinu-mintzaira bada, ebaluazio-probak egiteko erabili.
- Hona hemen gelako programazioaren edukietan ohikoenak diren esku-hartzeak:
- **Hizkuntzak:** entzumen-desgaitasuna duten eta curriculumera sartzeko egokitapenak behar dituzten ikasleen kasuan, kontuan izan behar da ahoz entzutea audioen bidez entzutea baino ulergarriagoa dela. Audioetan zailtasun handiagoa aurki dezakete iristen zaien informazioaren diskriminazioari eta ulermenari dago-

kienez. Bestalde, hizkuntza-komunikazioko arloetan egokitzapen esanguratsua duten ikasleek beren ikaskuntza-prozesuarekin jarraituko dute, arlo horietako irakasleekin zein entzumen eta hizkuntzako eta/edo pedagogia terapeutiko irakasleekin harremanetan jartzearen ondoriozko beharrak kontuan hartuta.

- ***Irakurtzeko gaitasuna***: testu idatzien ulermena ziurtatu eta landu egin beharko da, horri buruzko galderei erantzun aurretik. Batzuetan, luzeran eta/edo konplexutasunean egokitu beharko dira (hiztegia, perpausen egitura), betiere garapen hurbileko eremuaren ildotik.

ENTZUMEN-DESGAITASUNARI BURUZKO BALIABIDETARAKO ESTEKAK

5.1.4. Desgaitasun sentsorialeko profesional espezifikoak

IBT-CRI IKUSMEN-DESGAITASUNA DUTEN IKASLEEN HEZKUNTZA-INKLUSIORAKO IKASTETXE

Ikastetxetik kanpoko laguntza-zerbitzua da. Ikasleei curriculumerako sarbiderako eta familiei aholkuak emateko laguntzeaz gain, honako eginkizun hauek ditu, besteak beste:

- Hezkuntza-erantzunean esku hartzen duten gainerako profesionalei orientazioa ematea.
- Materialak sortzea eta egokitzea, sarbidea duen ikasle bakoitzaren pertzepzioaren arabera: erliebean/braille/soinuan dauden materialak.
- Irakasleei aholkuak ematea ikusmen-desgaitasuna duten ikasleentzat eskuragarri dagoen materiala aurkezteko.

ENTZUMEN ETA HIZKUNTZAKO IRAKASLE ESPEZIFIKOAK (EHI) ETA PEDAGOGIA TERAPEUTIKOKO IRAKASLEAK (PT):

- Tutorearekin batera, entzumen-desgaitasuna duten ikasleentzat beharrezkoak diren sarbide-egokitzapenak eta curriculum-egokitzapenak berrikusten ditu.
- Blog, webgune, gela birtual, liveworksheets, ikasgela, bideoak editatzeko programa eta abarren prestaketan parte hartzea. EHI edo PT irakasleak material eta baliabide espezifikoak igotzen ditu, ikasleek eta familiek deskargatu eta erabili ahal izan ditzaitez. Espazio hau irakasleentzat eta gela arrunteko ikasleentzak da.
- Ikasle berarekin lan egiten duten profesionalen arteko asteroko koordinazioa, esku-hartze guztiak kontuan hartzen dituen plan bat ezartzeko. Alde batetik, ikastetxearen egiturari dagokion guztian parte hartzen da (zikloko bilera, jarraipen-bilera, webgunea kudeatzeko bilera), eta, egitura paralelo gisa, baliabide espezifikoaren koordinazioa dago (entzumen eta hizkuntzako eta pedagogia terapeutikoko irakasleak, zeinu-hizkuntzaren interpretea, talde espezifikoko koordinatzailea).
- Konfinamendu-egoeretan, erreferentziazko taldearekin edo entzumen-desgaitasuna duten ikasleen artean aldizka egiten diren bideo-deialdiek mesede handia egiten diote ongizate emozionalari eta garapen sozialari. EHI/PTak izan daitezke topaketa

horiek sustatzeaz eta horietan bitartekari lanak egiteaz arduratu daitezkeenak, ikasle horientzako irisgarritasuna hobetzeko orientabideak emanez.

- Ikastetxean hizkuntza-paisaia irisgarria garatzen laguntzea (ikastetxeko prentsan argitaratutako albisteak, seinaleak, kartelak).
- Laguntza tekniko pertsonalak gainbegiratzea: erabilera-baldintza egokietan daudela egiaztatzea, hala nola bateriak, elementuen higiena eta erabilera.
- Familia bakoitzaren oinarritzko baliabide teknologikoen beharrak baloratzea eta eskolarekin eta Gizarte Zerbitzuekin koordinatzea, hautemandako gabeziak konpontzeko.
- Informazioa hainbat testuingurutan transmititzeko bitartekotza: familian, eskolan eta gizartean.
- Zeinu-hizkuntza interpretatzeko zerbitzuari buruzko aholkularitza eta koordinazioa irakasleekin.

ZEINU-HIZKUNTZAREN INTERPRETEAK.

- Entzumen-desgaitasuna duten ikasleei curriculumerako sarbidea erraztea, hezkuntza-komunitateko eragile guztiekin komunikazioa bermatuz, bai aurrez aurre, bai plataforma telematikoen bidez.
- Irakasleekin eta ikastetxean entzumen-desgaitasuna erantzuna emateko parte hartzen duten gainerako profesionalekin lankidetzan aritzea.
- Irakasleekin koordinatzea gai-zerrenda aurreratzean eta irakaskuntza-ikaskuntzako jardueretan, bai eta HPBko aholkulariarekin eta/edo koordinatzailearekin ere.

[Zeinu-hizkuntzaren interpreteak. Orientaciones para los centros educativos en el confinamiento.](#)

[Apoyo intérprete de lengua de signos en confinamiento](#)

ENTZUTEKO DESGAITASUNA DUTEN IKASLEAK TALDEKATZEKO ZENTROAK

Entzumen-desgaitasuna duten hainbat ikasle eta ikaskide entzuleak eskolatuta dauden ikastetxeak. Ikastetxeak bere lehentasunezko helburuetako bat ikasle horien inklusioa da, eta ikastetxeko dokumentu instituzionaletan islatzen da.

Entzumen-desgaitasuna duten ikasleak dagokien gelan eskolatuta daude, hezkuntza-mailaren arabera. Jarduera-plan pertsonalizatuak garatzean, entzumen-desgaitasunean adituak diren profesionalek parte hartzen dute: curriculumean eta komunikazioan laguntzeko zeinu-hizkuntza ezagutzen duten pedagogia terapeutikoko edo entzumen eta hizkuntzako irakasleek, eta entzumen eta hizkuntzako irakasleek ahozko komunikazio-gaikuntza lantzeko.

Entzumen-desgaitasuna duten ikasleak taldekatzeko beste eredu batzuk daude, inguruko baldintza orografikoek eraginda. Adibidez, Debagoienean eta Debabarrenean (Gipuzkoa), ikasleak sakabanatze geografiko handian daude, eta “partekatutako eskolatze”

batean parte hartzen dute. Eskolatzeko horretan, ikastetxera joatea eta zonako taldekatze-zentroan saio komunak egitea konbinatzen.

[Adibidea. CEIP BASURTO HLHI.Taldekatze- Zentrua.](#)

5.2. Mugitzeko desgaitasuna duten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.2.1. Ezaugarriak

5.2.2. Premiak

5.2.3. Orientabideak

5.2.4. Baliabideak

5.2. MUGITZEKO DESGAITASUNA DUTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.2.1. Ezaugarriak

Mugitzeko desgaitasuna duen ikasleak aldi baterako edo modu iraunkorrean alterazioen bat du bere aparatuan motorrean, ezohiko funtzionamendua duelako nerbio-sistema zentralan, hezur-giltzaduren sisteman, sistema muskularrean eta/edo nerbio-sisteman, eta, maila aldakorrean, nolabaiteko mugak dakartza bere adinari dagozkion jarduera batzuei aurre egiteko orduan.

Alterazio horiek eragindako pertsonen desabantaila argia dute beren lokomozio-aparatuan, jarrera, desplazamendu, koordinazio eta manipulazio-mugek eraginda.

Ez da nahitaez lotu behar desgaitasun motorea duten pertsonen faktore indibidualak, garapen eta adimenaren zailtasunak edo atzerapenekin.

Mugimen-desgaitasunak oso biztanleria heterogeneoari eragiten dio. Askotariko diagnostikoak barne hartzen ditu, hainbat arrazoiren ondorio direnak eta lotutako nahasmendu sentzorial, kognitibo, linguistiko edo portaerazkoekin batera joan daitezkeenak edo ez. Diagnostiko bera partekatzen duten ikasleek ere laguntza eta intentsitate-maila desberdinekin. behar izan ditzakete.

Hurrengo sailkapena ikasle horien asaldura fisiko eta motorren egoeren heterogeneotasunaren erakusgarri da.

[Eskola-eremuan eragin handien duten MD](#)

5.2.2. Premiak

Atal honetan beharrei orokorrean heltzen badiegu ere, uste dugu lehentasunezkoa dela irakasle eta espezialisten aldetik ezagutzea ikasle bakoitzaren egoera pertsonala irakaskuntza erdi-presentzialaren eta ez-presentzialaren uneetan, hezkuntzako esku-hartze plan bat egituratu ahal izateko haien premien arabera.

Desgaitasun motorikoak dituzten ikasleen behar orokorrak:

- **Posturalak edo ergonomikoak:** lan egiteko posizio eta altzari egokiak izan.
- **Eskuen mugimendu edo manipulazio zailtasunak:** honek eskolako tresnen erabileran eragin handia izan dezake, horregatik ikasle askok ordenagailua erabiliko dute kurrikuluma jarraitzeko.
- **Komunikazio zailtasunak:** ikasle batzuk ez dira gai izango ahozko hizkuntza Erabiltzeko hauen kasuan komunikazioa errazteko beste sistemaren bat edo tresnaren bat erabiliko dute.

- **Metodologia edo materialen egokitzapenak:** testuak laburtu, helburu berdina baina helburua lortzeko era edo sistema aldatu (pausu gutxiago eskatu, ahoz egin idatziz egin beharrean,...)
- **Laguntza produktuak kurrikuluma jarraitu ahal izateko:** Ikasleak, etxetik lan egiteko eta ikasteko tresnak dituela ziurtatu. Ordenagailu edo komunikadorea eta hau erabiltzeko beharrezkoak diren beste tresnak (teklatura, sagua, ea). Irakaskuntza presentzian ikasleak ikastetxean erabiltzen duen mugimen-desgaitasunarekin lotutako material espezifikoak irakaskuntza presentziala ez denean eskaini ahal izango da. Mailegu hori Terapeuta Okupazionalak kudeatuko du, familiak zuzendaritza-taldeari, maileguaren arduradunari, egindako eskaeraren bidez.
- **Bakoitzaren beharrian berezietara egokitzen diren hezkuntza-erantzunak diseinatzea eta planifikatzea,** curriculumean ezarritako eskakizunak kontuan hartuta, eta, hortik, ikasle horiek beren aukeren arabera ahalik eta parte-hartze eta ikaskuntza handiena lortzeko eska ditzaketen curriculum-laguntzak eta -egokitzapenak kontuan hartzea.

5.2.3. Orientabideak

Mugitzeko desgaitasuna duten edo goiko eta/edo beheko gorputz-adarren mugikortasunean mugak dituzten ikasleen kasuan, grafomotor mailako zailtasunak, disgrafia, eta abar, garrantzi berezia du IDU/DUA delakoaren bigarren printzipioak, “Ekintzarako eta adierazpenerako baliabide ugari ematea”, bertan topatzen baitituzte parte hartzeko eta ikasteko oztopo gehien; izan ere, hezkuntza-praktikek oso oinarri garrantzitsua dute ahozko emisioan, eta, batez ere, idatzizkoan, ikasleek ikasitakoa adierazterakoan.

Une honetan, ikaskuntza erdi-presentzian eta ez-presentzian, hori kontuan hartu behar da ikasleei zereginak prestatu eta bidaltzeko orduan, baldin eta haien artean horrelako zailtasunak dituztenak badaude; izan ere, zeregin horiek irakasleek berriki ditzaten “itxultzea” muga horien mende egongo da, eta, beraz, alternatibak eskaini behar dira.

Ikasle bakoitzak bere ikaskuntza adierazteko modurik onena erabiltzea da helburua.

TUTOREENTZAKO ORIENTABIDEAK

- Komenigarria da edukiak informazioaren sarrera-kanal desberdinen bidez aurkeztea (garun-paralisia duen ikasle batek pertzepzio-arazoak dituenean, informazioa beste kanal batzuen bidez sartzea indartuko da, hala nola entzumenekoa eta ukimenezkoa).
- Grafiari buruzko helburuak txandakatu edo ordeztu daitezke, ordenagailuaren edo beste sarbide batzuen erabilera sartuz, eskuzko funtzioaren zailtasun nabarmena dagoenean.
- Nekeak eragina izan dezake lan-erritmoan; kontuan izan ikasle horiek errazago nekatzen direla, eta, beraz, denbora gehiago beharko dutela jarduerak egiteko, eta errespetatu egingo dela haien erritmo pertsonala. Karga fisikoa eta kognitiboa zaintzeko lan laburrak bidali.

- Lan autonomia bultzatuko da ikasleek lortutako lorpenen arabera, eta, horrela, haien autoestimua bultzatuko da.
- Bideo-deiak egitean: jarraibideak banaka ematea, esaldi labur eta zehatzak ematea, ikaslea adi dagoela ziurtatzeko.
- Testuak letra handiagoarekin egitea eta ikasleak hatzarekin adieraztea.

Idatzizko ekoizpenetarako orientabideak

- Ikaslearen beharren arabera emango diogun materiala piktogramen bidez egokitu edo bisualagoa egin beharko dugu, power pointak sortu beharko ditugu ahozko azalpenekin.
- Motrizitate urria eskatzen duten lan-proposamenak hautatzea:
 - Erantzun laburrak eta zehatzak lehenetsiko dira, edo edukiak erlazionatu edo parekatu.
 - Benetako/gezurrezko galderak.
 - Zuriunea betetzen duten erantzunak.
 - Ahozko erantzunak, egoki irizten zaionean.
 - Aukera anitzeko galderak.
- Arkatza edo idazteko beste tresnarik erabili ezin duenean, irakaslea, zaintzailea edo beste heldu bat izan daiteke transkribatzailea, eta ikasleak adierazten duena idatziko du.
- Aldez aurretik idatzitako hitzak edo esaldiak dituzten eranskailuak erabiltzea
- Idatzizko ekoizpenen ebaluazioan, edukia lehenetsi beharko da aurkezpen formalaren aurretik. Zailtasun motorrek paragrafoak, marjinak eta abar errespetatzen ez dituen aurkezpena baldintzatu dezakete, baita akats ortografikoak agertzea ere. Era berean, erantzunen hedadura eta idatzizko konposizioaren kalitatea mugatuagoak izan daitezke, eduki eta ideia nagusi labur eta eskematikoak aurkeztuz.
- Letra larriz idazten uztea.
- Ordenagailuz edo tabletez idaztea:
 - Atazak word-eko dokumentuan egitea, koaderno batean egin beharrean.
 - Zuzenean PDFko dokumentuetan idaztea, Acrobat Reader DC edo Xodo aplikazioa bezalako programekin.
- Ahotsa ezagutu eta testu bihurtzen duen aplikazioa erabili
- Ahozko ekoizpenak eskatzea: bideo deien bidez, audioak grabatuz, Acrobat Reader DCren audioak grabatu eta pdf dokumentuetan sartzeko aukera eman.

Komunikazioaren eremurako orientabideak

- Interesgarriena ez da artikulazio egokia lortzea, komunikazio funtzionala ezartzea baizik. Komunikatzeko modu guztiak onartu behar dira, guztiak dira baliozkoak, keinu bat, seinaleztapen bat, eta adierazpena modelatu behar da.
- Erantzun laburreko galderak egitea.
- Emisio-erritmoa errespetatu.
- Hitzezko adierazpenean, ikasle batzuek aldaketak izan ditzakete erritmoan, ulergarritasunean ... beraz, denbora nahikoa eman behar zaie adierazteko, etenik gabe.
- Ikasleari aurrez aurre begiratzea eta haren keinuetan oinarritzea, mezua errazago ulertzeko. Perpaus errazak eta hitz espezifikoak erabiltzea. Gako-hitza areagotu.
- Argi eta poliki hitz egin, eta jakinarazi zaiona ulertzeko denbora-epe bat eman. Uler-tu ez zituen hitzak errepikatu, behar den guztietan.

- Askotan, mugitzeko desgaitasunean hizkuntzaren hainbat arlo aldatzen dira, bereziki ahozko adierazpena, hizkuntzaren ekoizpenean esku hartzen duten organoen eraginpean daudelako. Arnasketa, fonazioa edo artikulazioa garatu beharreko alderdiak dira, eta horietan modu ludikoan esku har daiteke.
- Elikadura egokia izatea oso garrantzitsua da; izan ere, ahozko eremuan hizketarekin lotutako mugimendu batzuk egiten dira, hala nola hizkuntzaren mugikortasuna eta masailezurra, arnasketarako mugimenduen koordinazioa eta artikulazio-sistema indartzea.

Terapia Okupazionalerako orientabideak

- Etxean gorputz-jarrerari eta ergonomiari buruzko aholkuak ematea: lana egin bitartean edo online eskolen jarraipena egin bitartean, jarrera egokia izan behar du eskolak ordenagailuz jarraitzeko, eta materialak errez hartzeko tokian utzi behar ditu.
- Pantailaren kokapena: oro har, begien parean egon behar du, baina kasuaren arabera, hori aldatu egin daiteke, zalantzarik izanez gero, TOri galdetu. Kontuz argiarekin (zuzenean ikaslearen begietara eta ez zuzenean pantailara)
- Eskuzko egin beharreko lanak edo proiektuak bidaltzen badira, helburua ikaslearen gaitasunen arabera aldatzea, adibidez: marraztu zure ametsetako etxea, baliteke ikasleak pinturak erabili ezin izatea, baina koloreak, tamaina edo ezaugarriak aipatu ditu, eta gurasoek edo ordenagailu-programa baten bidez egitea. (TOrekin harremanetan jartzea, lan horiek orientatzeko eta alternatibak emateko).

Fisioterapiaren orientabideak

- Jarrera-aldaketak eta -ohiturak: jarrera-higienea oso garrantzitsua da ikasle horientzat. Horregatik, ohitura onak gogoratu behar dira, eta, horrela, muskulu-hezurretako alterazioak eta/edo larruazaleko konplikazioak saihestu. Saihestu jarrera luzaroan mantentzea.
- Jarrera bipeda baten garrantziak bipedestadorea erabiltzearen garrantzia gogoraraztera garamatza.
- Etxean ibiltzeak onura asko izango ditu, baina oinez ibiltzea bezain garrantzitsua da atsedean hartzea; beraz, ez dira atsedenak ahaztu behar.

FAMILIARENTZAKO ORIENTABIDEAK

Familiak mugimentzeko desgaitasuna duten ikasleen hezkuntza erdi-presentzialean eta ez-presentzialean parte hartzeak berebiziko garrantzia du. Baliabide guztiak agortu behar dira familiak motibatze eta konprometitzeko, irakasleekin eta haurra edo gaztea babesten duten profesional espezialistekin batera lan egin dezaten, konpromisoaren, lankidetzaren eta adostasunaren bidez. Eskolaren lana da hezkuntza-komunitateko kide eta eskola-prozesuan eragile aktibo izatea ahalbidetuko dieten lankidetzak-espazioak eta -aukerak eskaintzea. Horretarako, familiek honako hauek egin behar dituzte:

- Seme-alabak autonomoagoak eta independenteagoak izatea ahalbidetzen duten gaitasunak indartzea, esfortzua kosta arren edo denbora gehiago behar badute ere. Beren jarduerak beren kabuz egiteko estimulatu behar dituzte.
- Anai-arrebek zer jarrera hartu behar duten jakinarazi behar zaie.

- Irakasleen eta profesional espezialisten laguntza estua izatea, egunerokoan erabilgarria den informazio praktikoa emanaz
- Seme-alabei irakatsi eta ikasteko prozesuan laguntzea, etxean lan egiteko eta ikasteko ohiturak prestatuz eta beren betebeharrak bete ditzaten lagunduz.

5.2.4. Estekak

[Mugitzeko Desgaitasuneko baliabideak](#)

5.3. Adimen desgaitasuna duten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.3.1. Ezaugarriak

5.3.2. Premiak

5.3.3. Orientabideak

5.3.4. Baliabideak

5.3. ADIMEN DESGAITASUNA DUTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.3.1. Ezaugarriak

Adimen desgaitasuna (AD) duten ikasleek zailtasun handiak dituzte funtzionamendu intelektualean, eta, beraz, adin bereko beste ikasle batzuekin alderatuta, alderdi batzuek eragina izan ohi dute : ikaskuntza akademikoa, arrazoiketa, arazoen ebazpena, plangintza, pentsamendu abstraktua, zentzua, esperientziatik abiatuta ikastea, arazoak konpontzea ...

Zailtasun horiek, aldi berean, egokitze-portaeran eragiten dute, hau da, eguneroko bizitzako jarduera batean edo gehiagotan funtzionamendua mugatzen dute, hala nola: norberaren zaintzarako trebetasunak (adibidez, janztea, komunera joatea, bakarrik jatea); gizarterako eta komunikaziorako trebetasunak (adibidez, gizartean parte hartzea, elkarrizketak izatea, telefonoa erabiltzea); eskola edo lan gaitasunak; errutinak ikastea; zaintzen jakitea; laguntza eskatzea; dirua erabiltzea. Ingurune askotan, hala nola etxean, eskolan edo komunitatean.

Adimen desgaitasunak arinak edo larriagoak izan daitezke kontzeptuen, gizartearen eta praktikaren arloetan egokitze funtzionamenduari dagokionez, eta horrek ikasle bakoitzak behar duen laguntza-maila zehazten du.

Forma larriagoak dituzten ikasleek laguntza handiagoa behar izaten dute testuinguru guztietan. AD arinagoa duten hurrek independentzia-trebetasun batzuk har ditzakete.

AD duten ikasle gehienek gauza asko egiten ikas dezakete. Aldea da denbora eta esfortzu gehiago beharko dutela.

Pertsona batengan, **mugak gaitasunekin batera egon ohi dira.**

5.3.2. Premiak

Estekatzen dugun [TAULAN](#) larritasun-maila desberdinetako eremu kontzeptual, sozial eta praktikoetako zailtasunak eta gaitasunak laburbiltzen dira (maila bakoitza kolore batean adierazita dago), bai eta maila horietatik eratorritako premiak ere, horiei erantzun behar zaienean. AD duten ikasleekin **ESKU HARTZEKO ZENBAIT ORIENTABIDE** ere aurkezten dira, larritasun-maila desberdinetarako.

5.3.3. Orientabideak

Konfinamendu-egoera ohiz kanpoko egoera da, gure eguneroko bizitzako ohiturak eta jarduerak erabat aldatu dira. Une berriak bizi ditugu, eta errealitate berri horretara ego-

kitzeko prozesua zaila izan daiteke guztiontzat. Errutinak galtzeak eragin handia du familetan eta adimen desgaitasuna duten pertsonetan.

Lana, etxeko lanak eta desgaitasuna duen pertsona baten zaintza uztartzeko zailtasunari, etxetik ikaslearen heziketan jarraitzeko eskaria gehitzen zaio. Horrek estres edo antsietate maila handiak sor ditzake. Era berean, hezkuntzako profesionalek antzeko zailtasunak dituzte lana eta familia uztartzeari dagokionez, eta familiek ere kontuan hartu beharko dituzte.

Profesional horiek hezkuntzaren erantzun osoa birpentsatu eta berregokitu behar dute, **hezkuntzan “egiteko” modu berri bat da.**

Egoera berri honek, ordea, besteari ikusteko eta entzuteko gaitasuna garatuz joateko aukera ere eskaintzen digu guztioi, gogoetarako, laguntzeko eta **elkar ulertzeko guneak sortzeko.**

[Propuestas para apoyar a las familias en el proceso de desescalada. Plena Inclusión](#)

Goian aipatutako dokumentuan agertzen den bezala, azpimarratu behar da hezkuntza-eremutik egiten den edozein proposamenek ikaslearen **familiaren egoera** kontuan hartu behar duela, honako alderdi hauek kontuan hartuta:

“Familia da adimen edo garapen urritasuna duten pertsonen bizitzan laguntza nagusia eta iraunkorra, eta, bereziki, konfinamendu garaian.

Senideek ere laguntzak behar izan ditzakete, eta ez bakarrik ezintasunen bat duen pertsonak.

Adimen- edo garapen-desgaitasuna duten pertsonentzako laguntzek bateragarriak izan behar dute familien behar eta aukerekin. ”

Beraz, hezkuntza-premiei erantzutea izango litzateke helburua, desgaitasuna duten pertsonen eta haien familiei irakaskuntza ez-presentzialaren edo erdi-presentzialaren testuinguruan laguntzak emanez. Baina etxeko ingurunean hezkuntza-erantzun egokitu antolatzea ez da lan erraza. Testuinguru horretan, **komunikazio jarraitua eta arina egon behar da irakaskuntzako profesionalen eta familien artean.**

Beharrezkoa da familiei laguntzea eta **haien egoeraren jarraipena egitea**. Horretarako, ezinbestekoa da **beste erakunde batzuekin lankidetzan aritzea** eta koordinatzea.

Ikastetxeetako profesionalei dagokie ADA duen **ikaslearen Plana eguneratzea** eta testuinguru horretara egokitzea; horretarako, lehenik eta behin, familiaren premiak ezagutu behar dira, familiak nahi bezala funtzionatzeko behar duena. Garrantzitsua da premiak antzematea, laguntza modu eraginkor eta doituari eskaini ahal izateko eta familiaren beraren baliabideak errazago mobilizatzeko. Azken batean, hezkuntza-erantzuna eta -laguntza antolatzearen orduan, ezinbestekoa da familiek identifikatzen dituzten beharrez, kezka eta lehentasunetatik abiatzea.

“Laguntzen helburua da familiak gai senti daitezen bizitzen ari garen orainari eta etortzeare dagoen etorkizunari aurre egiteko.”

Dakigunez, AD duten ikasleek, ahal den guztietan, ikaskuntzak praktikoak, erabilgarriak, funtzionalak, eguneroko bizitzan berehala edo hurbiletik aplikatzekoak izatea behar dute, motibazioa sustatzeko. Profesional espezializatuen laguntza pertsonalek (Pedagogia Terapeutikoa/Entzumena eta Hizkuntza/Hezkuntzan Laguntzeko Espezialista/Terapeuta Okupazionala) aukera dute ikaslearen etxeko errealitatea ezagutzeko eta curriculum-helburuak testuinguru horretara egokitzeke. Laguntza horiek gelako irakasleek egindako lana osatzen dute, eta berariazko esku-hartzeari buruzko aholkuak ematen dituzte.

Familia-eskolaren harreman horretan, beharrezko lankidetzak ahalbidetuko duten koordinazio-mekanismo hitzartuak ezarriko dira. Beraz, egutegia, ordutegia, modua eta solaskideak adostuko dira, etxetik hezkuntza-lanari behar bezala jarraitu ahal izateko.

Ezinbestekoa da, beraz, autonomia pertsonaleko, trebetasun sozialetan trebatzeko, komunikatzeko eta etxean emozioak hezteko berariazko programak birpentsatzea, konfinamendu-egoera berrirako.

ADa duen pertsonak bere komunikazioa garatzean eta ingurunea ulertzeko izan ditzakeen zailtasunak zuzentzeko, komunikazio-sistema handigarriak eta alternatiboak erabili behar dira. Ingurua eta bere lana **egituratu** behar dira, ikasleari bere ingurunea ulertu eta hobeto moldatzen laguntzeko.

- **Espazioaren egituraketa:** ikusizko gakoak erabiltzen ditugu ikasleek, seinaleztapen honen bidez, jarduera bat egiten duten gune guztiak uler ditzaten.
- **Denboraren egituraketa:** ikusizko gakoak eguneko ekintza nagusiekin (informazio-panelak, agendak, banakako ordutegiak).
- **Lana egituratzea:** jarduerak ikus-laguntzekin diseinatzea.

Gerta daiteke familiak **egoera zailei aurre egin behar izatea jokabide-alterazioengatik**; kasu horietan, beharrezkoa da horrelako arazoak garaiz detektatzea, dagozkion tresnak ahalik eta azkarren aktibatu ahal izateko eta bizikidetzarako zailtasun larriak eragin ditzaten saihesteko. Egoera horietan, ezinbestekoa da erakundeen arteko koordinazioa.

Lehentasunez bultzatuko da ADa duen ikaslea konektatuta egotea berarentzat esanguratsuak diren pertsonekin (ikaskideak, erreferentziazko profesionalak (tutorea, irakasleak, irakasle espezialistak, HLE, lagunak) eta une eta bizipenak partekatzea. Helburu hori lortzeko beharrezkoak diren tresnak, trebetasunak (komunikatiboak, sozialak) eta laguntzak eman behar dira.

Etxean ezartzen diren errutinetan, animoa hobetzen duten eta ikaslearentzat atsegingarriak diren jarduerak proposatuko dira (ariketa fisikoa, musika entzutea, dantza, eskulanak, filmak ikustea, e.a.).

Amaitzeko, garrantzitsua da azpimarratzea **kontua ez dela familia eta etxea eskola berri bihurtzea**, ezta gurasoak gehiegizko zereginekin estutzea ere. Aitzitik, **lankidetzak koherentea eta lasaia ezarri nahi da, ikasleari onurak ekarriko dizkiona.**

ORDUTEGIAREN ADIBIDEA

5.3.4. Baliabideak

BALIABIDEEN ESTEKAK. ADIMEN DESGAITASUNA

5.4. Ikasteko zailtasun espezifikoak eta hizkuntza-nahasmendu espezifikoa HNE (TEL) dituzten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.4.1. Ezaugarriak

5.4.2. Premiak

5.4.3. Orientabideak

5.4.4. Baliabideak

5.4. IKASTEKO BERARIAZKO ZAILTASUNAK ETA HIZKUNTZA-NAHASMENDU ESPEZIFIKOA DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.4.1. Ezaugarriak

Ikasle batek **“Ikasteko Berariazko Zailtasunengatik” (IBZ)**, Hezkuntza Laguntzarako Berariazko beharrak dituela jotzen da, mintzairaren edo hizkuntza idatziaren erabileran inplikaturako oinarritzko prozesu psikologiko batean edo gehiagotan nahasmenduren bat duenean. Alterazio horiek anomalia gisa ager daitezke entzutean, hitz egitean, pentsatzean, irakurtzean, idaztean edo kalkulu aritmetikoa egitean. IBZak aldi berean ager daitezke desgaitasun intelektual, sentensorial edo motorrarekin, nahasmendu emozionalarekin edo kanpoko eraginekin, hala nola arazo soziokulturalekin edo eskolatze desgokiarekin, baina ez dira baldintza edo eragin horien emaitza.

Irakurketa, idazketa eta kalkulua direnez ikaskuntza guztien oinarri diren bitarteko nagusiak, haien defizitek eragin negatiboa dute eskola-errendimenduan, jakintzagai guztietan ezagutzak eskuratzean, eta, ezinbestean, haurrak bere buruaz duen pertzepzioa hondatzen dute, eta horrela agertzen dira ikaskuntza-nahasmenduekin batera gertatzen diren arazo sozial eta emozionalak.

DSM-5en barruan (APA 2013), ikaskuntzaren zailtasunak kategoria bakar batean biltzen dira, **Ikaskuntzaren Nahasmendu Espezifiko** gisa. Beraien artean dislexia, disgrafia eta diskalkulia. Eta honela zehazten dira: matematikarako zailtasuna, irakurtzeko zailtasuna edo idatzizko adierazpenerako zailtasuna.

Diagnostikorako irizpideak honako hauek dira:

- Ikasteko zailtasunak eta esku-hartzearekiko erresistenteak diren trebetasun akademikoak utxienez 6 hilabetez, honako sintoma hauetakoren batek adierazita: erroreak, irakurketaren geldotasuna edo gehiegizko ahalegina, irakurritakoa ulertzeko zailtasunak, letreiatzeko zailtasuna, idatzizko adierazpenerako zailtasuna, kontzeptuak maneiatzean eta/edo zenbakizko datuen kalkuluan, zailtasunak arrazoibide matematikoa.
- Ebaluazio kliniko indibidual eta estandarizatuak baieztatzen du trebetasun akademikoak beren adinerako espero dutena baino nabarmen beherago daude, eta eragin nabarmena dute errendimendu akademikoan edo eguneroko bizitzako jardueretan.
- Zailtasunak eskolatzean agertzen dira, baina baliteke erabat ez agerian geratzea, harik eta haurraren gaitasun indibiduala trebetasun akademikoetan eskatzen den mailara iristen ez den arte.
- Zailtasun horiek ez dira adimen-desgaitasunagatik, ikusmen-arazoengatik edo Entzumen-arazoengatik. Ez da ere nahasmendu mentalak edo neurologikoak, ez-behar psikosoziala, ikasketa akademiko desgokia edo hizkuntza-gaitasunik ezagatik.

Dislexia da maizen gertatzen den ikaskuntza-nahasmendua. Bere prebalentzia % 4-15 artean dago, eta hizkuntzaren arabera aldatzen da. Dislexia, IBZen artean ohikoena iza-

nik, Arretan-Urritasuna Nahasmenduarekin batera aurkez daiteke, Hizkuntza-Nahasmendu Espezifikoa (HNE/TEL) eta/edo Adimen Gaitasun Handiekin.

HIZKUNTZAREN NAHASMENDU ESPEZIFIKOA (HNE/TEL):

Hizkuntzaren nahasmendua duen pertsonak komunikazio-nahasmendua dauka, hizkuntza-forma desberdinak (hau da, mintzamena, idatzizko adierazpena, keinu-hizkuntza...) ikasteko eta erabiltzeko zailtasun iraunkorrak dituelarik.

Hizkuntzaren nahasmendua duten pertsonak orokorrean akats gramatikalekin hitz egi-ten dute, hiztegi murrizta dute eta batzuetan hitz zuzena aurkitzeko arazoak izan ditzakete. Ulermenean ere hutsuneak egon daitezke. Elkarrizketa bat hastean, baliteke ezta-baidatzen ari diren funtsezko gertaerei buruzko informazio egokirik ez ematea edo istorio koherente bat kontatzea. Hizkuntzaren nahasmendua duten haurrek beste pertsona batzuek diotena ulertzeko zailtasunak izan ditzaketenez, ohiz kanpoko zailtasunak izan ditzakete jarraibideak jarraitzeko.

Lotsatiak edo erreserbatuak ere izan daitezke, eta nahiago dute familiako kideak edo beste pertsona ezagun batzuk.

Hizkuntza-nahasmenduak dituzten haurretan, arazo emozionalak eta portaera arazoak ere ager daitezke.

Ikasle horiek ere **zailtasunak izan ditzakete funtzio exekutiboetan:**

- Funtzio exekutiboa trebetasun kognitibo konplexuen multzo batek osatzen du, eta horiek arduratzen dira edozein zeregin planifikatzeaz eta urratsetan banatzeaz.
- Urrats horiek honako hauek izan litezke: zeregina aztertzea eta horretarako zer behar den ulertzea, antolatzea eta hura gauzatzeko behar diren denborak zehaztea, lana egituratzea, helburuak finkatzea, abian jarritako ekintzak ebaluatzea, emaitzetan oinarrituta doitzea, etab.
- Gehien errepikatzen den ezaugarrietako bat garapen exekutiboan zailtasunak izatea da; horrek esan nahi du planifikazio minimoa behar duen edozein zeregin, hala nola gela jasotzea edo ikastetxearen zeregina amaitzea benetako erronka izatea haurrentzat.

5.4.2. Premiak

PREMIAK ESKOLAKO IKASKUNTZETAN: IRAKURKETA, IDAZKETA ETA MATEMATIKA.

- **Irakurketan:**
 - Fonemak identifikatzea eta bereiztea.
 - Grafema fonema zuzen bihurtzea.
 - Deskodetutakoa ulertzea, ideia nagusiak eta ondorio garrantzitsuenak ateraz.

- Irakurritakoa kontatzea, azaltzea edo informazio horiek erreproduzitzea.
 - Irakurketa-lanen ondorioz motibatuta sentitzea.
 - Irakurketa-akatsak zuzentzea (inbertsioak, omisioak, gehikuntzak), batez ere posizioari edo norabideari dagokionez hurbiltzen diren letren kasuan.
 - Irakurketan abiadura, erritmo eta intonazio handiagoa ematea.
 - Sasihitzak irakurtzea edo irudia hitz ezezagunekin lotzea.
 - Irakurketa-lanen aurrean nekea gainditzea.
 - Irakurri dutena deskodetzea eta gogoratzea, hitzak hasieratik asmatu gabe.
 - Testuari segika ibili lerroetatik salto egin gabe eta galdu gabe.
 - Irakuritakoa hitzez eta intonatuz ulertzea erraztea.
- **Idazketan:**
 - Grafia hobetzea, bai eta idazketa-tresnaren eta letren tamainaren gaineko presioa ere.
 - Grafia irakurgarri bat egitea.
 - Horrelako jardueretan arintasuna eta erritmoa handitzea.
 - Paperean modu egokian orientatzea.
 - Segmentazio-akatsak gutxitzea.
 - Horrelako jardueretan arintasuna eta erritmoa handitzea.
 - Paperean modu egokian orientatzea.
 - Segmentazio-akatsak gutxitzea.
 - fonema grafema bihurtzea, idazkietan nahasteak (omisioak, inbertsioak) saihestuz, batez ere antzeko ahoskera duten idazkietan.
 - Ortografia-arauak eta gramatika-arauak erabiltzen ikastea.
 - Paragrafoak eraikitzea eta idatziaren konbentzioak errespetatzea.
 - Idatzizko adierazpenerako aukerak handitzea.
 - Idatzitakoa zaindu, ordenatu eta eskuratzen utzi.
 - **Matematiketan:**
 - Oinarrizko nozioak eta zenbakiaren kontzeptua bereganatzea.
 - Kontzeptu matematikoak barneratzea eta ulertzea.
 - Zenbaketa eta sistema hamartarra menderatzea.
 - Oinarrizko eragiketak behar bezala ebatzea.
 - Arazo matematikoak ebatzea.
 - Kalkulu mentala bizkortzen duten estrategiak garatzea

HIZKUNTZA GARAPENEAN BEHARRAK:

Ondoko behar hauek agertzen dira:

- Hizkuntza behar bezala eskuratzea eta garatzea.
- Garapen fonologiko egokia lortzea.
- Hizketan, ahoskeran eta eragina jasaten duten hizkuntzaren berezko alderdietan dauden zailtasunak zuzentzea.
- Kontzeptuen hizkuntza-formak eskuratzea.
- Hiztegia zabaltzea.
- Letreiatzeko gaitasunak hobetzea.

- Egiten zaizkien galderei hizkuntza jarioaz erantzutea.
- Beren ekoizpenak zuzentzea, beren ideiak osoki adierazteko aukera ematen diena.
- Soinu eta fonema jakin batzuk behar bezala ahoskatzea.
- Ezaugarriren batean antza duten ahozko hizkuntzako soinuak bereiztea.
- Atzerriko hizkuntzen ahozko eta idatzizko alderdiak eskuratzea.
- Gertaerak koherentziaz eta argitasunez kontatzea.
- Norberaren hizkuntzari eta erabiltzeko aukerei buruz hausnartzea.

BEHARRAK GARAPEN AFEKTIBO, SOZIAL ETA KONDUKTUALEAN

Eskatzen duena:

- Frustrazioa jasaten ikastea.
- Bere beldurren eta zailtasunen ondorioz sor daitekeen antsietatea murriztea.
- Ikaskuntza berriak egitea.
- Eskola-arloagatik motibatzea.
- Ahalegina laneko balio positibotzat hartzea.
- Bere autoestimua handitzea.
- Bere alderdi positiboak baloratzea besteen aldean.
- Besteak onartzea eta taldeak onartzea.
- Ikaskideak errespetatzea, baita.
- Jolasetan parte hartzea eta haien arauak errespetatzea.
- Hitz egiten duen pertsonari arretaz entzutea.
- Zalantzak azaltzea aurrera egiten jarraitzeko.
- Bere materialak zaintzea.

BEHARRAK GARAPEN KOGNITIBOAN ETA METAKOGNITIBOAN

IBZ/DEA eta HNE/TEL duten ikasleek honako hau behar dute:

- Diskriminazio-trebetasunak - Entzumenezkoak zein ikusizkoak sustatzea.
- Akatsak saihesteko xehetasunei erantzutea.
- Atentzio selektiboko eta iraunkorreko aukerak zabaltzea, zereginak egin bitartean.
- Beren lan-memoriaren aukerak zabaltzea epe laburrera eta epe luzera.
- Denboran sekuentziatutako hainbat informazio gordetzea.
- Garunean gutxien garatutako funtzioak konpentsatzea.
- Buru-esfortzu iraunkorra egitea baloratzea.
- Nork bere burua administratzea eta antolatzea, eskolan eta arlo pertsonalean, zereginak amaitzen lagunduz.
- Errutinak eskuratzea eta errespetatzea, bai eta horien aldaketetara egokitzea ere.
- Zeregin berriak ikastea eta egitea.
- Hainbat jarduera aldi berean egitea.
- Zereginen aurkezpena zaintzea.
- Informazioa prozesatzea, galderekin bat datozen erantzunak emanaz.
- Eskaintzen zaion informaziotik ondorioak ateratzea.
- Jarduera horien erritmoa areagotzea.
- Pentsatzeko denborak ezartzea, inpulsiotasuna kontrolatzea.

- Egiten dituen akatsak zuzentzea.
- Itxaroten ikastea.
- Bere kabuz edo bere kabuz kontrolatzea pertsonaren alderdi guztiak, antsietatea gutxituz eta handiagoa lortuz.

BEHARRAK GARAPEN MOTORREAN

Behar hauek dituzte:

- Koordinazio sentsorial-motorra hobetzea.
- Arkatza koadernoan heldu eta prentsatu intentsitate egokiarekin.
- Psikomotrizitate fina garatzea adinaren arabera.
- Orekatzeko eta koordinatzeko aukerak handitzea.
- Gorputz-tonua eta jarrera egiten duen mugimendura egokitzea.
- Ordenaz eta erritmoz mugitzea.
- Lateralitatea ezartzea eta gorputz-eskema bereganatzea.

HEZKUNTZA-ERANTZUNA ANTOLATZEAREN ONDORIOZKO BEHARRAK

Irakasleek behar hauek bete behar dituzte:

- Giro positiboa eta eraikitzailea sortzea.
- Ikasteko erritmo motelagoa eta neke-atalase baxuagoa onartzea.
- IBZa eta HNE zer diren, horren ondorioak eta esku hartzeko ildo egokiak ezagutzea.
- Hezkuntza-ingurune egituratua, aurreikusteko modukoa eta ordenatua lortzea.
- Azalpen eta jarraibide argiakoak, motelagoak edo errepikatuagoak ematea.
- Ikasle horien gaitasunak goraipatzea eta haien indarguneak aprobetxatzea, hobeto irakasteko.
- Familiarekin lankidetzan aritzea, esku hartzeko eta erabaki metodologikoak eta ebaluatzaileak hartzeko.
- Ebaluazioa egokitzea, ezagutzak hautemateko beste bitarteko batzuk ahalbidetuz, eta ez soilik idatzizko azterketak.
- Ikasle horien arrakasta-aukeretan konfiantza izatea.
- Lotutako beste nahasmendu batzuk behatzea eta hautematen laguntzea (arreta-gabezia eta hiperaktibitatea)...

Iturria: Manual de atención al alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo derivadas de dificultades específicas de aprendizaje: DISLEXIA. Junta de Andalucía

5.4.3. Orientabideak

Garrantzitsua da ikaskuntzaren berariazko zailtasunak dituzten ikasleen hezkuntzan inplikaturik dauden guztiek, bai irakasleek, bai familiako kideek (anai-arrebek, osaba-izebek, aitona-amonek eta abarrek), jakitea zer-nolako zailtasuna duten hari laguntzeko eta hura ahalik eta modurik onenean ulertzeko; horrela, haurrari zailtasun horrek eragiten dion sufrimendua eta larritasuna saihestu nahi da.

Bestalde, haurrak bere zailtasunak onartu eta ezagutu behar ditu, hori lortzen badugu, hau da, nahasmendua ez ezkutatzea lortzen badugu, autokontzeptu erreala izateko gai izango da (bere ahulguneak ezagututa, baina baita bere indarguneak ere), eta ingurune-ra egokiro egokitzea ahalbidetuko dion autoestimu positiboa lortuko du ere.

Ikasteko zailtasunak dituzten ikasleentzako arreta inklusio- eta ekitate-printzipioetan oinarritu behar da, eskola-curriculumean garapen normalizatua ahalbidetuko duten baliabideak eta estrategiak emanez. Horretarako, funtsezkoa da ikasleei eta haien fami-liei eragiten dieten profesional guztien prestakuntza, partaidetza eta inplikazio aktiboa.

Familiak aktiboki inplikatu behar du ikasteko zailtasun espezifikokoak dituen haurraren hezkuntzan, eta ez du erantzukizun guztia ikastetxearen esku utzi behar.

Ezinbestekoa da **familiaren eta zentroaren arteko lankidetz**a, zailtasunen eta etxeko orientabideen jarraipena egiteko. Familia zenbat eta inplikatuago egon, orduan eta frus-trazio gutxiago sentituko du haurrak. Jarrera aldatu behar dugu haurrarekin, presiorik gabe lan eginez eta uneoro animatuz.

Ikastetxean, irakasle-taldeak, tutoreak koordinatuta eta orientazio-zerbitzuek aholkatu-ta, beharrezkoak diren laguntza-neurriak hartuko ditu (antolakuntzakoak, metodologi-koak, curriculumeakoak).

Iturria: Ikasteko berariazko zailtasunak dituzten ikasleak. Profesionalentzako eta familientza-ko gida praktikoa.

Jarraian azalduko ditugun orientabideak dokumentu honetan daude argitaratuta: *Orientaciones para dar respuesta al alumnado con necesidades educativas específicas asociadas a DEA en lectura y TEL. CREENA.*

Dokumentu honetan hainbat orientabide orokor ematen dira, familientzat eta irakas-leentzat, ikasle horiek irakaskuntza ikaskuntza ez-presentzialaren edo erdipresentziala-ren testuinguruan ikas dezaten errazteko. Antolaketa-, metodologia- eta ebaluazio-al-derdiei buruzkoak dira.

Oro har, uste dugu orientabide horiek kontuan hartzea lagungarria izan daitekeela ira-kasle guztientzat, beren lana prestatzeko eta ikasle guztien ikaskuntza gidatzeko, onu-ragarria izan baitaiteke guztiontzat. Edonola ere, curriculum eskuratzeko banakako neurriak hartu behar direnean (IBZak edo HNE duten ikasleekin), komeni da gogoratzea bi kasuetan ikusizko laguntza funtsezkoa dela informazioa eskuratzeko, baina IBZa duten ikasleek hobeto aprobatxatuko dituzte ahozko azalpenak eta ahozko ebaluaziorako au-kerak. Bi taldeetan heterogeneotasun handia dagoenez, ezinbestekoa da egokitzapenak irakasle-talde osoak adostea, ezagutzea eta praktikara eramatea, betiere aplikatuko zaizkion ikaslearen banakako beharrak kontuan hartuta.

Era berean, familiekiko komunikazioak eta koordinazioak etengabea izan behar badu ere, une honetan harreman horrek estuagoa izan behar du, ahal bada. Oso garrantzitsua da haien gainbegiratze- eta jarraipen-zeregina, irakasleen informazioa ikaslearengana

iristen dela bermatzeko eta ikasleak ezarritako denboran egiten dituela zereginak eta prozesu horretan sortzen zaizkion zalantzak argitu ahal dituela ziurtatzeko.

ANTOLAKETARI BURUZKO ALDERDIAK:

- Drive-n agenda partekatu batekin lan egitea. Irakasle-taldeak etxeko lanak erregistratuko ditu, eta, horrela, eguneroko zereginen kopurua eta entrega-epeak arautu ahal izango ditu. Era berean, agenda hori familiarekin partekatuko da, ikasleek informazioa jasotzen dutela eta zereginak egiten dituztela gainbegiratu ahal izateko.
- Irakasleek ikasleen lana etengabe gainbegiratzea, familiarekin lankidetzan: agenda, zereginak eta lanak entregatzea, ikastea, materiala, atsedenaldiak...
- Oroigarriak bidaltzea, aurretiko abisu gisa, lanak entregatzeko epea amaitzen denean.

ALDERDI METODOLOGIKOAK:

Dokumentuan zehar sarritan Read & Write aipatuko da, gure ustez oso erabilgarria izan daitekeen Chrome luzapen bat.

Kontuan hartu beharreko alderdi metodologikoen artean, honako hauek ditugu:

- Ikusizko laguntza erabiltzea ideiak ulertzea eta elkartzeko: eskemak eta grafikoak, apunte sinplifikatuak, mapa mentalak eta kontzeptualak, taulak... Gaiaren ideiak modu globalean islatzen dituztenak, gai berri bat hasi aurretik, bitartean eta amaitzean.
- Landu beharreko gai berria aurkezten denean zer den garrantzitsua ikastea eta zein diren eduki garrantzitsuenak azaltzea.
- Pribatuan zalantzak planteatzeko aukera ematea.
- Material argiak, erakargarriak eta ondo diseinatuak erabiltzea eta sortzea.
- Askotariko material osagarria erabiltzea ikastea nahi dugun informazioa aurkezteko: bideoak, argazkiak, grabazioak, baliabide informatikoak, Power Point, Read and Write...
- Idatziz aurkezten zaizun informazioarekin batera grafiko eta irudiak aurkeztea.
- Ikasi beharreko testuetan garrantzitsua dena azpimarratzea. Koloreen erabilera, markatzaileak... (Read and Write)
- Termino berrien glosario bat prestatzea arloetan (Read and Write).
- Testu-solaskideak ahotsez eta alderantziz erabiltzea. ([Irakurle digitala](#))
- Irakurmeneko testuak egokitzea (Read and Write).
- Testuen kopurua murriztea (garrantzitsua ez den informazioa kenduz) edo informazio garrantzitsua nabarmentzea.
- Testua zati txikitan zatitu eta galderak tartekatu (ez denak amaieran). Garrantzitsua da galderari erreferentzia egiten dion testua beti ikusgai izatea.
- Testuaren paragrafoak zenbakitzea, erantzuna errazago aurkitzeko.
- Idatzizko adierazpeneko ekoizpenak egokitzea:
 - Sortu beharreko testu motaren egitura islatzen duten txantiloak dituzten testuak idaztea erraztea.

- Dagoeneko eginda dauden testuak ematea, nork berea egiteko eredu gisa erabil ditzakeenak.
- Testu idatziak sortzeko ordenagailua erabiltzen uztea, zuzentzaile ortografikoak erabilita.
- Ikasi beharreko edukiei egokitutako informazioa antolatzeke moduak eraikitzen irakastea: eskemak, taulak, denbora-lerroak, Vennen diagramak, kontzeptu-mapak, sare semantikoak...

EBALUAZIOAN KONTUAN HARTU BEHARREKO ALDERDIAK:

Ebaluazio-modu ugari eta osagarriak erabili:

- Zeregina ikaskuntza-prozesuaren informatzailatzat hartzea.
- Zereginak egunero egitea eta adostutako epeetan entregatzea baloratzea.
- Ahaleginari eta aurkezpen onari garrantzia ematea.
- Helburuen lorpena baloratzea, proiektuak, lanak, eskemak, kontzeptu-mapak, laburpenak... eginez.
- Landutako kontzeptuei buruzko galdetegi laburrak eta ohikoak egitea.
- Lanak ondo aurkezteko ereduei buruzko informazioa aurreratzea: jarraitu beharreko eskema, letra-mota, formatua...
- Proiektua edo lana ebaluatzeke irizpideei buruzko errubrika bat aurreratzea.
- Jarduerak azkar zuzentzea. Zuzenketa zenbat eta gehiago atzeratu, orduan eta lotura txikiagoa dago zereginarekin, eta, hori egiten denean, orduan eta gehiago motibatzen da lanera, eta eraginkorragoa da, ikaskuntza bultzatuz.
- Bere lanaren alderdi positiboak indartzea eta itxaropen positiboak transmititzea.

Gainera, **PT irakasleek eta EHI/logopeda irakasleek** laguntza eskainiko diete HNE/TEL duten ikasleei, honako egoera hauei erantzuteko:

- Hizkuntza-arazoak dituzten haurrek askotan entzuteko arreta eta trebetasun gutxi dutenez, funtsezkoa da ikasgelako jarraibide garrantzitsuen ulermena berriz egiaztatzea. Informazioa laburtua, sinplifikatua edo parafraseatua izan daiteke. Jarraibideak urratsetan banatu behar dira, eta gako-hitzen eta esaldien ulermena berrikusi behar da.
- Gelako gai berriak aurkezten direnean, hizkuntza-arazoak dituzten haurrek laguntza partikularra behar izan dezakete gako-hiztegiarekin, ahoz zein idatziz. Ahal den guztietan, hitz eta ideia berriak azaltzeko irudi eta material zehatzak erabiltzen saiatu. Hiztegi eta kontzeptu berriak maiz berrikusi behar dira, eta gurasoekin partekatu, etxean indartzeko.
- Irakurtzen dena ulertzea eta gogoratzea arazotsua izan daiteke hizkuntza-zailtasunak dituzten haurrentzat. Testuaren gainean atzera begiratzeko adorea eman beharko litzaieke, testua ulertzen laguntzeko, eta hitz gakoak identifikatzen eta azpimarratzen irakatsi behar zaie.
- Haurrak esandakoa, irakurria edo irakurria beren hitzekin adieraztera animatzeak haien ulermena eta entzumena garatzen ditu. Bere adierazpenak ere zabal daitezke.
- Hizkuntza-zailtasunak dituzten haurrek arazoak dituzte denboraren kontzeptu eta sekuentziekin. Gaur, atzo, bihar, asteko egunak, hilabeteak eta urtaroak zailak izan daitezke ulertzeko eta gogoratzeko.

- Haur batzuek laguntza behar dute beren diskurtsoa egoera desberdinetara egokitzen ikasteko. Bideokonferentzia-egoerak bereziki estresagarriak izan daitezke haientzat, eta, beraz, baliagarria izango litzateke komunikazio-agertoki desberdinei arrakastaz aurre egiteko trebetasunak lantzea. Haurrak negoziazio- eta lankidetzat-trebetasunak behar dituzten beste zeregin batzuetan parte hartzea. Txandak eta elkarriketa-trebetasunak hartzea komeni da.
- Ikasteko Zailtasun Espezifikoak dituzten ikasleentzat gomendatutako jarraibideak gehitzen dira. (EGOKITZAPENAK UNIBERTSITATERA SARTZEKO EBALUAZIO PROBETAN. UPV/EHU):
 - Denbora gehiago (15 minuto gehiago).
 - Azterketa hasieran irakasleak azterketa irakurri.
 - Azterketaren egiturari buruzko informazioa eman denbora antolatzeke eta jarraibideak azpimarratu zuzenean ikasleari.
 - Azterketa bukaeran irakasleak azterketaraen errebisioa egin ulergarria dela eta galdera guztiak erantzun dituela ziurtatzeko.
 - Ordenagailua (posible den irakasgaietan).
 - Tokia erreserbatu (distrakzioak ekiditeko).
 - Arreta deiak.
 - Zuzentzaileentzat dislexiari buruzko informazioa.

5.4.4. Baliabideak

[IBZ/DEA ETA HNE/TEL ESTEKAK](#)

5.5. ARRETA-URRITASUNAK ERAGINDAKO NAHASMENDUA HIPERAKTIBITATEAREKIN EDO GABE DUTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.5.1. Ezaugarriak

AUNH edo Arretaren Urritasunagatiko Nahasmendua Hiperaktibitatearekin edo gabe, nahasmendu neurobiologiko kronikoa da. Jarduera akademikoen eta eguneroko jardueren aurrean borondatezko arreta mantentzeko zailtasuna du ezaugarri eta impulsoen kontrolik ezari lotuta dago.

Ikerlan neuropsikologikoez erakutsi dute AUNH duten haurrek funtzio exekutiboetan alterazioak dituztela eta horrek zailtasunak sortzen dituela erantzunaren antolaketan, planifikazioan eta lehenestean, eta baita arreta falta eta erantzunaren prezipitazioa ere. Arlo sozioemozionalean ere maila anitzeko alterazioak izan ditzakete.

Talde honen ezaugarri nagusia arretarik eza edota hiperaktibitate/inpultsibitateko patroia iraunkorra da, (antzeko garapen maila duten beste ikasleek dutena baino ohikoa eta larriagoa).

Arreta falta indikadoreak:

- Arreta eta kontzentrazio mantentzeko zailtasunak ditu eta erraz distraitzen da.
- Gehienetan ez die erreparatzen xehetasunei eta akatsak egiten ditu deskuidoan.
- Zaila da jarraibideak amaiera arte jarraitzea.
- Badirudi ez duela entzuten.
- Zailtasunak ditu antolaketarekin, eta eguneroko zereginetarako despistatua da.
- Ahalegin mental jarraitua eskatzen duten zereginak saihesten ditu edo ez ditu gogo-ko.
- Askotan, gauzak galtzen ditu.

Inpultsibitate (oldarkortasun) indikadoreak:

- Gehiegi hitz egiten dute.
- Askotan pentsatu aurretik jokatzeko dute eta azkarregi erantzuten dute.
- Itxaroteko edota txandak hartzeko zailtasun handiak dituzte.
- Besteen jarduerak eta elkarrizketak eteten dituzte sarritan. Euren egintzen ondorioak neurtzeko zailtasunak.

INDARGUNEAK:

- Problema konpontzen iaioak dira.
- Laguntzeko prest egoten dira beti.
- Egoerak ikuspuntu anitzetatik eztertzen dituzte.
- Umore zentzu handia dute.
- Asko arduratzen dira beren familiaz.
- Arazoak konpontzeko bide alternatiboak bilatzen dituzte.
- Erraz barkatzen dute.
- Jendeaurrean hitz egiten onak dira.

- Adiskide berriak egiteko gogotsu egoten dira.
- Bere buruarekin eta besteekin urrikalberak dira.
- Gai dira proiektu asko batera erameteko.
- Larrialdietan erreakzio onak izaten dituzte.
- Etengabeko bilakaeran daude.
- Ikus-oroimen handia dute.
- Laburbildu eta sintetizatzeko gaitasuna dute.
- Ideak-sortzaile handiak dira.
- Gai dira kaos egoeran ordena ikusteko.
- Gora-nahiak dira, handitutakoan "dena" izan nahi dute

5.5.2. Premiak

Arreta-Urritasunagatik/hiperaktibitateagatik nahasmendua duten ikasleak ondoko behar hauek izaten dituzte:

- Arreta mantentzeko trebetasunak ikasteko beharra
- Arazoak konpontzeko trebetasunak ikasteko beharra.
- Autoestima berreskuratzeko asertibitate-tekniketan entrenamendurako beharra.
- Autokontrola hobetzeko autojarraibidetan entrenatzeko beharra.
- Funtzio exekutibarekin lotutako alderdietan trebatzeko beharra (lan-memoria, antolaketa, autokontrola, malgutasun kognitiboa.)

5.5.3. Orientabideak

Orientabide orokorrak:

Ingurune fisikoa:

- Bilatu eta antolatu lanerako espazioa: oso antolatua, argizatua eta airatua eta estimulu gutxikoa. Ondo bereizi jolasteko espaziotik.
- Eguneko errutina ondo finkatu eta zehaztu: ordutegia egin eta begi bistan jarri. Lanerako eta jolas edo entretenimendurako uneak tartekatatu eta ordutegi zehatzarekin finkatu.
- Eskolako lanak, ahal delarik, goizez egin beti.

Lanean hastean:

- Egiaztatu jarduera egiteko behar duen materiala prest duela.
- Ahots-tonu apalean zuzentzea.
- Saioa hasi aurretik, izkina batean, landu behar denaren eskema edo gidoia jarriko da.

Saioan zehar:

- Azalpen tarteak eta lana bakarka egitekoak tartekatzea.
- Arreta-maila mantentzeko estrategiak erabiltzea.
- Lana nola egin behar den azaltzean, informazioa ahalik eta gehien erraztea.
- Azalpenaren hasieran landu beharreko edukiaren ideia nagusia modu argian aurkezte.

- Ataza bideratuko duen eta haren sekuentziazioa eta antolaketa erraztuko dituen informazio bisuala eranstea.
- Jarraibidekin batera lan egiteko eredu argiak eskaintzea.
- Azaldutakoa ulertu dela ziurtatzea, funtsezko alderdien gaineko galdera erraz eta sarriak eginez.
- Kontzeptu nagusien zerrenda ematea

Saioa bukatzean:

- Azalpena bukatu ondoren, azalpenaren laburpena egin eta ikasleari eskatzea errepi-ka dezala ikasi duena egiaztatzeko.
- Zerbait berria ikasi bada, funtsezko alderdiak ulertu diren jakiteko galderak egitea.

Portaerarekin zerikusia duten alderdiak:

- Lan egiteko funtzionamenduaren arau eta mugak ezartzea:
- Autokontrol handiagoa sustatzea.
- Araua betetzeak dakartzan ondorio positiboak modu bateratuan zehaztea.
- Ondorio naturalak ezartzea.

Portaera kontrolatzeko oinarrizko tresnak erabiltzea:

- Agindu argi eta sendoak ematea.
- Doitu gabeko portaerak alde batera uztea.
- Portaera egokiak indartzea.
- Autojarraibideak erabil ditzala laguntzea.
- Ikaslearekin komunikazio positiboa ezartzea, jokabide jakin bat bideratzeko, sententzioak, sentimenduak... adierazteko.
- Kontratuen bitarteko negoziazioa erabiltzea.

Kezka eta mugimendu desagokiak kontrolatzea:

- Ariketa fisikoa egitea aktibitate maila apaltzeko. Adibidez, kontzentrazioa eskatzen duen saio bat egin aurretik edo laneko saio bat egin ondoren.
- Erlaxazio teknikak erabiltzea.

Estimuluak kontrolatzea:

- Denboraren kontzientzia lantzeko denbora markagailuak (hondarrezko erlojuak, kronometroak...) erabiltzea.
- Ariketa kopuru txikiagoa ematea, lanaren kalitateari errepara diezaion eta ez horrenbeste kopuruari.

FAMILIA-ESKOLA ELKARLANEAN ZENBAIT ASPEKTUAK LANTZEKO ideiak:

Autonomiari lotutako beharrei erantzuna.

- Egunero lan egiteko errutina berbera ezartzea. Hasieran modu gidatuan burutuko da (heldua pausuak ahoz azaltzen joango da) eta helburua ikasleak sekuentzia guztia bereganatzea izango da, azkenik berak bakarrik burutzeko.
- Pausuak:
 - Lanerako espazioaren antolaketa; lanerako beharrezkoa den materiala mahai gainean izatea.

- **Egutegia birpasatu.** Astearen antolaketa ikusteko.
- **Egunerokoa ikusi.** Egunean egin beharreko lanak eta denborak aurreikusteko.
- Egun horretarako adostutako arloak landu. Denbora kontrolatu.
- Deskantsu momentuak aurreikusi eta denboran kontrolatu.
- **Erlojuak eta denbora neurtzeko tresneria** erabili (alarmak, areazko erlojuak, abisadoreak, Kronometroak..)

Interakzio sozialari lotutako beharrei erantzuna.

- Taldekideekin gizarte-harremanak sustatzea: bideo-deiak... Ongizate emozionalaren esparruan:
 - Ikaslearekin harreman afektibo egokia ezartzea.
 - Arrakasta-egoerak ahalbidetzea: jarduerak konpondu ahal izatea.
 - Eskakizun-maila handitzea, lortutako emaitzen arabera.
 - Emaitzei buruzko itxaropen positiboak helaraztea mezu positiboen bidez: "Egin dezakezula uste dugu".
 - Ikaslea ezagutzea, haren gustuak eta interesak kontuan hartzea.
 - Laudorio formak erabiltzea: ez hitzezkoak (muxu bat, keinu bat, buruari eragin baietz esanez, hatz lodia zeinua igoz) eta hitzezkoak (adibidez: a ze itxura ona!, ondo atera zaizu!, lan asko egin duzu!, asko gustatu zait!).

5.5.4. Baliabideak

BALIABIDEETARAKO ESTEKAK. AUNH/TDA-H

5.6. Jokabidearen eta emozioen autoerregulaziorako zailtasunak dituzten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.6.1. Ezaugarriak

5.6.2. Beharrak

5.6.3. Orientabideak

5.6. JOKABIDEAREN ETA EMOZIOEN AUTOERREGULAZIORAKO ZAILTASUNAK DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.6.1. Ezaugarriak

Arreta jarriko dugun ikasleak hiru taldetan banatuko ditugu, analisi gisa soilik proposatutakoak:

- **Portaera autorregulatzeko zailtasun larriak**, ikastetxean agertutakoak (eta, seguruenik, familian eta beste testuinguru batzuetan).
- **Zailtasun emozional garrantzitsuak** dituzten ikasleak, gogo-aldate oso ahulak dituztelako, tristura larria dutelako edo etorkizunean traumak dituztelako, ezin dituztelako behar bezala kudeatu etorkizunean bizi izan dituzten edo egongo diren esperientzia batzuk.
- Oraingo edo etorkizuneko ziurgabetasun-esperientziaren ondorioz, antsietate-egoerakin edo beldurrak (neurri batean, espezifikoak eta kontrolaezinak) sortzen dituzten fobikoekin lotutako zailtasun emozional garrantzitsuak dituzten ikasleak.

Osasun-krisialdi batean bizi izan dituzten edo etorkizunean izango dituzten kontrako esperientziak komunak izan daitezke: konfinamenduagatik larritasuna, hurbileko eta maitatutako pertsonen heriotzak, gaixotasuna hartzeko edo kutsatzeko beldurra, pilaketa, murrizketa fisikoa eta kognitiboa, egoera ekonomikoarekiko kezka larria, familiaren barruko indarkeria....

5.6.2. Beharrak

Talde horiek zentzua dute aipatzen ari garen premia **emozionalen eta hezkuntza-premien** unibertsoa ulertzen duten heinean; ez talde itxiak direlako eta elkarren artean loturirik ez dutelako, ikasle batek baldintza batean, bitan edo hirutan parte har baitdezake.

Pandemiaren eta konfinamenduaren ondorio psikologikoak dituzten lehen azterketa zientifikoen artean, azterketa dago. [COVID-19 eta konfinamenduaren ondorio psikologikoak](#) (Nekane Balluerka 2020) y [Orgiles](#) (2020) Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and

AEPNyAren Webinar hau ere kontsulta daiteke: [Pandemia-garaian kanporatutako eta barneratutako arazoak](#).

5.6.3. Orientabideak

Hezkuntza-erantzun integrala ematen jarraitzeko, hezkuntza-orientabide batzuk partekatu nahi ditugu ikuspegi inklusibo batetik, dokumentu honen helburu diren ikasleei eta haien familiei laguntzeko beren ikaskuntza-aukerak maximizatzen, beren ongizate emo-

zionala eta ikaskideekin eta irakasleekin duten interakzioa zainduz. Inklusiboa esparru komunean parte hartzea eta ikastea bermatzen duten metodologia- eta antolaketa-neurriekin eta behar diren tresna osagarriekin sustatzen da, bizikidetza partekatua alde batera utz ez dadin eta ikaskuntzan aurrerapenak egin ditzan erreferentziazko taldearekin.

Horrek esan nahi du ikasle horiei laguntza pertsonalak eta materialak eman behar zaizkiela, pertsona guztien ongizate emozionala eta ikaskuntza ahalbidetuko duten ikaskuntza-helburuetan oinarritutako kalitatezko elkarrekintzetan parte har dezaten.

Ingurune presentzial-ez-presentzialeko jarraitutasunaz hitz egiten dugunean:

- hezkuntza-arloko esku-hartzea ez etetea eta laguntzak mantentzea, horrela bermatzen baitugu ikasle guztiak lotuta eta parte hartzen jarraitzea. Esku-hartzearen helburua helburu berberak lortzeko osagarria (ez aldizkakoa) izatea da.
- ongizate emozionala eta parte-hartze soziala eta ikaskuntzetan esku hartzeko eremuak dira, bi espazioetan elkartuta eta bermatuta.
- jakin badakigu datorren ikasturtean ikasle horietako askok egoera berriak aurkituko dituztela: ikaskideak, irakasleak, erreferenteak, espazio fisikoa, programa edo hezkuntza-neurria aldatzea, ikastetxea aldatzea... Testuinguru horretan jarraitutasuna da ikasturte honetan profesionalen, erreferenteen eta ikaskideen itxiera egokia edo agurra bermatzea, eta ikasle horiek datorren ikasturterako zuten aldamioa mantentzea edo berritzea.
- konpetentzia digitala, autonomia, ikaskideen arteko eta erreferenteekiko harremana eta eduki eta jarduera zentzudunak laguntza eraginkorra bermatuko duten alderdiak dira, ikasleek ikasteko eta beren egoera emozionala hobetzeko. Dokumentu honen xede diren ikasleek zailtasun handiak dituzte dimentsio horien arabera eskuratzeko, kudeabarneatzeko edo jarduteko interakzio-testuinguru guztietan, presentziala ez denean.

Oso garrantzitsua da aurreikusteko aukera, egonkortasuna eta egitura sortuko dituen esku-hartzea bermatzea, ikasleekin eta haien familiekin kalitatezko loturak eginez. Familia hezkidetzailleak, eskola eta beste espazio batzuekin batera.

ANTOLAKETA-PROPOSAMENA

Jarraitutasuna eraginkorra izan dadin, esku-hartzearen hiru dimentsio hauek hartu behar ditugu kontuan:

- **Ikastetxeak ikasleen etxearekin duen komunikazioa bermatzea:** elkarriketak eta elkarriketak izatea, informazioa transmititzea eta jasotzea, zeregin akademikoak edo tutoretza-orientazioak helaraztea, bitarteko fisikoen bidez, profesionalen edo erreferenteen presentziaren bidez edo bitarteko digitalen bidez.

Horretarako, kontuan izan behar dugu **ikastetxeak esku hartzeko talde bat** duela eta gaitasun digitala duela.

Esku-hartzeko taldeari dagokionez, xede-biztanleria identifikatu ondoren, ikastetxe-ko irakasle orientatzaileek edo aholkulariek aurrez aurreko elkarrizketa bat izango dute familia bakoitzarekin (irakaslekideak), haien egoera sozioekonomikoari, egoera emozionalari eta baliabide digitalei buruz hitz egin ahal izateko. Horretaz gain, aurrez aurreko elkarrizketa honetan haien baliabide komunitarioak aztertuko ditugu (kontaktua esleituta dituzten gizarte-zerbitzuekin eta gizarte-langilearekin, familia-hezitzailearekin...).

Horri esker, aurrez aurre arindu daitezkeen baliabide materialen eta eskumen-baliabideen beharrak identifika ditzakegu.

Hortik aurrera, baliabide komunitarioekin koordinazioa abian jartzen da, eta familia-rekin harremanetan jartzeko uneak egituratzen dira. Astean behin edo hamabostean behin (eguna eta ordua agortuta), eta telefono bidezkoa edo aurrez aurrekoa izango den ezartzen da.

Konpetentzia digitalari dagokionez, zentroan eta harrera-plan baten testuinguruan dauden lehen presentzia-uneak baliatu behar ditugu zein abiaburutan gauden jakiteko. Esku hartzeko taldearen erreferente/tutore batek ikaslearekin eta haren familiarekin edo legezko tutoreekin konexio telematikoa izateko aukerak azertu beharko ditu, bai gailuen ikuspegitik, bai behar diren programen ikuspegitik. Oinarrizko gaitasun digitalik gabe, ezin dugu komunikazio egokirik planteatu aurrez aurrekoa ez den textuinguruetan.

En las situaciones Sozialki konplexuenak diren egoeretan, dagoeneko badira ikastetxe batzuk esku-hartzea bideratzen lagun diezaguketen [esperientziak](#).

Gainera, hainbat baliabide digitalak eta nola landu [teledozentzia-testuinguru](#) batean eskura ditugu.

- **Oinarrizko ikaskuntzen maila identifikatzea** eta, hala badagokio, konfinamendua-ren ondorioz eskola-atzerapena duten ikasleak hautematea.

Amaitzen den ikasturtean egiten den azken ebaluazioa hurrengo ikasturtearen hasierako ebaluaziorako oinarrizko ildo gisa proposatu ahal izango da Gure ustez, uda, oro har, eskola-ikaskuntzetan atzerapauso bat da biztanleriarik ahulenarentzat, eta hainbat dimentsio hartu behar ditugu kontuan, hala nola ingurune berri batera egokitzeko gaitasuna, ikasleak eta eskolak gelako eta ikastetxeko une presentzialetan duen jokabidea erregulatzeko aukera, etengabeko arretaren maila, nolabaiteko lan-kargari erantzuteko gaitasuna, ikasgelan egunero egiten diren saioen kopurua eta gutxien egituratuta dauden espazioetako jokabidea dimentsio garrantzitsuak izango dira ebaluatzeko.

Hemen sartu behar ditugu, halaber, etxeko denbora ez-presentzialak, eta aipatutako dimentsio horiek berak baloratu. Informazio horrek guztiak ingurune ez-presentzialean egin ditzakegun banakako eta taldeko jardueren kopuruari eta motari buruzko erabakiak hartzen lagunduko digu.

Horrek esan nahi du berreskuratze- eta indartze-planak sortu behar direla, bai oinarrizko gaitasun espezifikotan, bai aipatutako zeharkako oinarrizko gaitasunetan, hala badagokio. Jarduera egokienak denbora presentzialaren eta ez-presentzialaren artean banatuz

Ikaskuntzarekin lotutako hezkuntzako esku-hartzeak ikasteko modu onenekin lotutako ebidentzietan oinarritu behar du. Portaera autorregulatzeko zailtasunak eta zailtasun emozionalak dituzten ikasleekin lan egitean, erreferenteetan oinarritutako laguntzak eta ikasgela antolatzeke jarraibideetan oinarritutako baldintzak sortuko dira (metodologia inklusiboak, jokabide-kudeaketa, ulermena eta ikasgelan egiten dena eskuratzeko aukera), erregulazioan laguntzeko.

Hezkuntzako esku-hartze ez-presentzialak honako hau izan behar du kontuan:

- Banakako errefortzu-lanak, curriculum-desdoikuntza handiak izanez gero. PTak (pedagogia terapeutikoa) gidatuko ditu, esleituta badu, eta esleituta ez badauka, erreferentea den irakasleak. Aldizkako konexioak, zereginaren progresioa baloratzeke.
- Minitaldeetan egiteko errefortzu-lanak. Kideak ere arautzaileak izateko moduko osaera izatea. Arloko irakasleak edo tutoreak prestatuko ditu, eta, bertan egon badaiteke, irakasle ez den beste profesional bat. Ideia ona da topaketan eta lan birtualean laguntzeko senideak egotea
- Ospitaleko eta Etxeko Hezkuntza Arretarako eta Arreta Terapeutiko-Hezigarritako Zentruetan dauden ikasleak izan daiteke. Kasu horietan, arreta ematen dien irakasle espezifikoa funtsezko erreferentea izango da ikasleen parte-hartzea sustatzeko, taldea osatzen duten gainerako ikaskideekin batera. Kasu honetan, denbora presentzialetarako ere balioko luke.

Arabako OET-Hko [Esperientzia](#), Santiagoko psikiatriako hezkuntza-gelan, hasierako ebaluazioa harrera-planaren testuinguruan egiteko.

Ebaluazioaren arabera, eta ezarritako konpetentzien hasierako mailari dagokionez, irakasleen lanaren xedea izango da ikasgela-talderako proposatzen diren edukiak eta jarduerak euskarri ez-presentzialean ulertzeko aukera bermatzea, ingurune birtualen bidez (Classroom, Moodle, 360°..), bideokonferentzien bidez edo [audiokonferentzien](#) bidez. Errefortzu pertsonalizatuan edo lankidetzalanean planteatu ahal izango da. Gakoa da, batetik, gizartearen parte-hartzea bermatu ahal izatea, eta, bestetik, ikaskuntzetan, lagungarriak izan ahal izatea autorregulazio konduktual eta emozionalerako, inklusioa ahalbidetzeko.

Irisgarritasunak ez du esan nahi ikasleen abiapuntuko mailara egokitu behar denik, baizik eta ikasgelako taldearen erreferentzia-mailara. Lan hau banakako arreta moduan egin daiteke, aurrez aurre edo birtualki. Elkarlanari ekin ondoren, ikasleak berak lagundu beharko dio elkarri eta irakasleek esku hartu beharko dute lana egitean blokeoak daudenean.

Testuinguru birtualetan lan egiteko, ikasleak oso pasiboak edo oso disruptiboak izanik, autorregulazio konduktualeko edo emozionaleko zailtasunengatik, dokumentu honetara jo dezakegu: [Jokabidearen kudeaketa testuinguru birtualetan](#)

[Beste baliabide batzuk. Jokabidea](#)

- **Ikasleek izan duten eta izan behar duten elkartasuna eta laguntza-egitura zehaztea**

[Aurtengo ikasturtean izan duen sarea ezagutzea](#) bai eta datorren ikasturterako beharrezkoa edo posible den jarraipena edo berritzea ere.

Konfinamenduak irauten duen bitartean, ikasle horiek laguntza espezifikoak izan ditzakete, familiatik eta irakasle tutoreetatik harago, adibidez, beste senide, lagun eta ikaskide batzuk. Baita beste zerbitzu batzuen laguntzak ere, hala nola osasun mentalarena edo sozialarena eta elkarteena. Berme jakin batzuekin esku hartu ahal izateko baldintzetako bat erreferentziazko pertsona garrantzitsuenak zein diren eta familiarentzako eta ikaslearentzako laguntza mota zein den jakitea izango da.

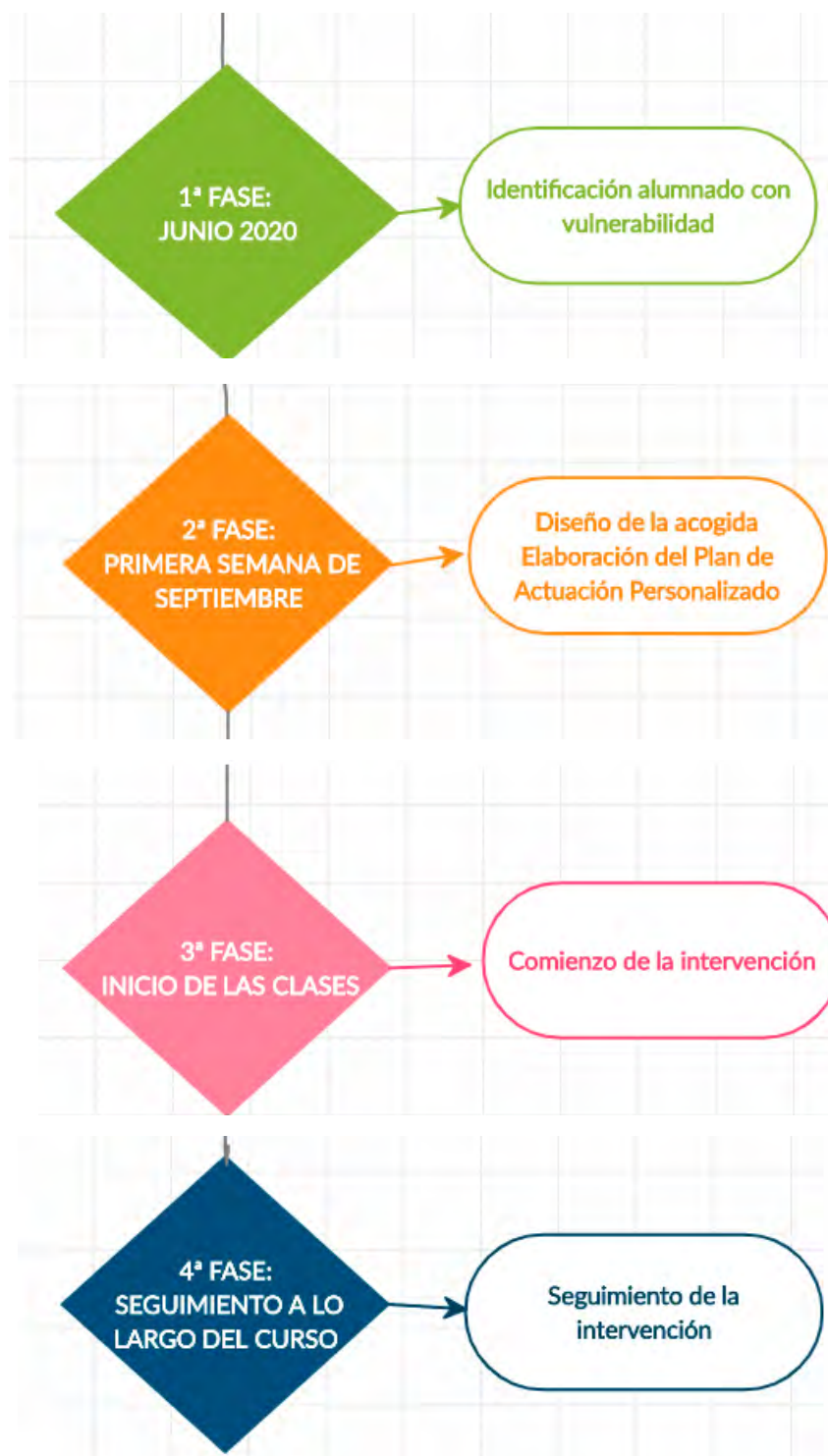
Esperientzia. [OSATUZek konfinamendu-denboran laguntza nola antolatu duen azaltzea](#)

Tutoretza-planaren eta, oro har, ikastegiak pertsonen artean ikaskuntza-ingurune seguru, solidario eta tratu onekoa sortzeko egin ditzakeen jardueren testuinguruan, jarraian aipatzen diren baliabideak eta esperientziak sakontzea eta aplikatzea proposatzen dugu. [Tutoretza-ekintzarako baliabideak](#)

GAINBEGIRATZEKO PROPOSAMENA

Jarraian, esku-hartzearen fluxugrama zehaztuko dugu. Fase bakoitzaren garapena jasotzen duen dokumentura sartzeko, egin klik ctrl+klik fase bakoitzaren irudiaren gainean. Dokumentu berri horretan, beste esteka interesgarri batzuetara jo ahal izango da.

**PLAN DE INTERVENCIÓN
TEMPORALIZADO.
ALUMNADO CON NECESIDADES
EDUCATIVAS VINCULADAS A LA
AUTORREGULACION EMOCIONAL
Y/O CONDUCTUAL**

ESKU HARTZEKO TALDEA

Osasun mentaleko arazo larriak dituzten eta, zehazki, gainezka egiten duten ikasleen kasuan eman behar den lehen urratsa da pertsona gutxiko talde bat sortzea, Norbanako Jarduere Plana (NJP) prestaketa, aplikazioa eta jarraipena koordinatzeko. Horiek zehazten dute krisietan esku hartzeko protokoloa, NJP barruan.

Hezkuntza-ingurune presentzial eta ez-presentzial honetan, taldearen funtzioak egoera berri horretara egokitu behar dira:

- Familiarekiko konexio telematikoa bermatzea aurrez aurrekoak ez diren garaietan.
- Jarduerak koordinatzea eta parte-hartzeari buruzko erabakia hartzea taldearekin edo talde txikiagoekin ingurune ez-presentzialean.
- Ikaslearen eta familiaren ahotsak, bizipenak eta gogo-aldartea jasotzea, baita inguruko egoera ere.
- Eskolatze bikoitz horrek ikasleengan duen eragin pertsonala baloratzea: zentratzea, aurrez aurreko uneetan birkokatze zailtasunak, agendaren antolaketa, ikastetxean ez egoteko denbora eskatzen duen neurrien aplikazioa, etxean bizitzeko zailtasunak denbora gehiago igarotzeagatik...

Kontuan izan behar dugu esku-hartze taldeak oso karga emozional eta fisiko handia hartzen duela bere gain: ikasleen erregulazio-zailtasunek ez diete ikasleari berari bakarrik eragiten, baita gainerako eskola-komunitateari ere. Familiekiko, oro har, eta ikaslearen beraren irakasle eta familiarekiko bizikidetza-tentsioak direla eta, lehen-tasuna ematen zaio norberaren burua zaintzeari eta taldea babesteari.

Eskolatze-egoera misto batean, litekeena da zereginak eta eskakizunak areagotzea, orientabide horien xede diren ikasleek kalitatezko hezkuntza-erantzuna izaten jarrai dezaten. Horregatik, gure ustez, erreferentziazko HPBko aholkularitzak funtsezko figura izan beharko luke taldearen bilakaeraren laguntzaile eta ikuskatzaile gisa, esku hartzeko taldetik eta zuzendaritza-taldetik hurbil dagoen harremana hartuz.

Zuzendaritza-taldeak birbanatu ditzake zereginak, klaustroaren aurrean legitimatu esku hartzeko taldearen jarduna, klaustroak berak bermatu dezan taldearen lan ona

FAMILIEKIN KOMUNIKATZEKO PROPOSAMENA

Neuropsikiatria-elkarteak COVID-19ren larrialdi-egoerari buruz egindako [komunikatuak](#) honako hau dio

“Bagenekien eta, hala ere, harritu egin gaituzte erabiltzaileek eta haien familiek martxan jarri dituzten baliabideek; izan ere, beldurrean eta larritasunean bizitzeko moduari buruz beste inork baino gehiago dakitenen jakintza legoen garrantzia azpimarratzen dute. Eta gauza bera elkarri laguntzeari dagokionez. Osasun mental asko sortzen da osasun horri eusteko ardura duten erakunde-eremuetatik kanpo, laguntza-sare sozialak barne. Aitorpen hori haur eta nerabeei ere badagokie.”

Gure ustez, familiek baliabide dituzte bizi dugun egoera ezohikoari aurre egiteko. Garraztetsua da norberaren gaitasunetan konfiantza izatea. Seme-alabek edo legezko tutoretzapekoek portaera desarautuak izan ditzakete, etsaigoak, oldarkorrak (beren buruaren aurkakoak ere bai), oso antsiatsuak, oso tristeak edo traumatizatuak, baina ahal izanez gero, une askotan elkarrekin bizitzen ez dakiten ondoez emozional hori gainditu nahi izango zenuketela. Haur edo nerabe batek ere ez du nahi duelako minik egiten. Horregatik dago etengabeko bultzada hobetu nahi izateko, gauza berak ez bizitzen saiatzeko, norbere buruarekin eta besteekin gusturago egoteko.

Badakigu zein diren gizateriak horrelako erronkei aurre egiteko garatu dituen estrategiarik egokienak: elkartasuna, enpatia, elkarrekiko laguntza, kontsolamendu partekatua. Hori da eman dezakegun orientazio nagusia.

Eta hori lankidetzaz-sareak bultzatzetik hasten da. Familia bera laguntzarako eta zaintzarako lekua izan dadin lortzen hasita, familia zabala ere bai. Antzeko egoerak bizi dituzten eta elkar ulertzen dituzten familiak. Beste leku batean esaten genuen: "Eskolako tutorea, pediatra eta oinarrizko gizarte-zerbitzuko gizarte-langilea dira oinarrizko erreferentziazko hiru profesionalak". Eta gainera, baliabide oso praktikoak zabaltzen dituzten elkarte konprometituetara ere zabal gaitezke.

Bigarren gakoak [komunikazioa eta adierazpena](#) dira. Urduritzen eta larritzen gaituena hitz egitea eta adieraztea. Familian bertan, seme-alabek beren aukerekin eta lehentasunekin adierazteko espazioak izan behar dituzte. Segurtasun afektiboko testuinguruak sortzeak ahalbidetzen du komunikazio- eta adierazpen-beharrak sortzea. Eskola asko animatzen da marraztera, idaztera, irakurtzera... kalitatezko lanetatik abiatuta izatea bilatzen dugu, adibidez, Klasiko Unibertsalak, adierazpenaren eremu guztietan, hor agertzen baitira gizateriaren kontakizun eta esperientzia handiak, kalitate literario, musikal edo artistiko kontrastatu eta adostu batekin sortuak.

Hirugarren gakoak da seme-alaben eta lagunen arteko interakzioaren premia nagusia. Zailtasun sozioemozional guztiak gorabehera, lagun on bat lortzea, bakarra bada ere, helburu ukaezina da. Baina berdinekin ere harremana izatea, nahiz eta hainbesteko hurbiltasunik ez izan, bai ikastetxean, bai aurrez aurrekoak ez diren hezkuntza-jardueretan, lankidetzaz-espazioak eta -denborak egon behar dira. Familia gisa, [elkarlaneko ikaskuntza](#) ez-presentzialeko esperientzia batzuetan ere parte har dezakete, seme-ari edo alabari parte hartzen lagunduz.

Nerabeentzako sare sozial birtualak eta bideo-jokoak osasuntsu erabiltzea ere kontuan hartu behar dugu. [Ikerketek](#) dagoeneko zehazten dute zein baldintzatan lagun dezaketen norberaren aurrerabidean eta ikaskuntzan.

Laugarren gakoak da familiek eta seme-alabek erreferente fidagarriak izatea, kalitatez orientatzeko, babesteko, laguntzeko, zaintzeko eta babesteko. Beti izan behar ditugu solaskideak edo erreferenteak ikastetxean, behar duguna partekatzeko edo galdetzeko. Irakasle tutorea, orientatzailea edo aholkularia, zuzendaritza-taldeko norbait, esku-hartze taldeko bozeramailea seme-alabarekin (halakorik balego), irakasle batekin, beste

profesional batzuekin edo hezkuntza-komunitateko beste pertsona batzuekin [pertsona erreferenteak](#) izan daitezke, eta haiekin lotura positiboak izan behar ditugu

Bosgarrenik, jakin behar dugu oso garrantzitsua dela lan-errutinak bultzatzea egunero-ko bizitzaren oinarritzko antolaketa baten bidez, eskolako ikaskuntza presentzialak ez diren garaietan seme-alabek [laneko ohiturak](#) sor ditzaten, nahiz eta ikasle horiek [ezagutu eta maneiatzeko zailak diren sentimenduak](#) izan.

Azkenean, familiaren barruko bizikidetza orekatua izan dadin bilatu behar dugu, eta ezinegona adierazteko eta osasun mental prekarioko egoeretan gertatzen den laguntza zaila egiteko bide iraunkorra izan daiteke. Egoera horiei aurre egiteko gero eta laguntza hobeak ditugu, eta une askotan gaindigarriak izan daitezke guztiontzat, hala nola [jokabide-laguntza positiboa](#), [elkarlaneko irtenbideak](#) edo [diziplina positiboa eguneroko bizitzan](#). Familia ez-akademikoekin lan egiteko, profesionalei prozesu dialogikoak sortzen lagun diezaieketen baliabideak daude, jokabide-gainezkatzearen aurrean hezkuntza-erantzun eraginkorragoak adosteko.

LAGUNTZAKO PROFESIONAL ESPEZIFIKOEN ZEREGINA

Egia da ikasle horiekin esku hartzen duten laguntzako profesional espezifikoak PT (pedagogia terapeutikoa) eta irakasle aholkulariak eta orientatzaileak direla.

- Lotutako nahasmenduak dituzten ikasleak badira, HLE (hezkuntza-laguntzako espezialista), EHE (entzumen eta hizkuntzako espezialista), (terapeuta okupazionala) eta abar izan ditzakete
- Tutorea eta irakasle aholkulariak eta orientatzaileak laguntzako profesional espezifikoaren taldearen koordinazioak antolatu eta zuzentzen dituzte.
- Profesional guztiek helburu hauek dituzte irakaskuntza mistoan (presentziala-ez presentziala):
 - Guztion artean “eraikitako” curriculum- eta hezkuntza-proposamen koherente bat eskaintzea. Bakoitzak bere esparrutik proposatzen du.
 - Plataforma komunak sortzea, guztien ekarpenak modu presentzialean eta ez-presentzialean egin ahal izateko.
 - Profesional guztiak irisgarriak badira ere ikaslearentzat, ikasleak une kritikoagoetan esku hartzeko aukeratutako erreferentea aukeratzea.
 - Adostea nor izango den solaskidea familiarekin, Gizarte Zerbitzuak, OMZ (haur eta gazteen osasun mentaleko zentroa), tutore eta aholkulari-orientatzaile irakasleak. Batzuetan positiboa izan daiteke ikaslearentzat erreferentea eta familiarentzat erreferentea desberdinak izatea. Batzuetan, familiaren erreferentea hobe da beste espazio bateko profesional bat izatea

5.7. Gizarte-desabantaila duten ikasleei hezkuntza-erantzuna emateko orientabideak

5.7.1. Ezaugarriak

5.7.2. Beharrak

5.7.3. Orientacibideak

5.7. GIZARTE-DESABANTAILA DUTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.7.1. Ezaugarriak

Jarraian aurkezten dugun lan-proposamena dagoen gizarte-desabantailako egoeratik eratorritako hezkuntza-premiak dituzten ikasleei zuzenduta dago. Desabantaila horrek zerikusia izan ohi du bizi duten egoera ekonomikoarekin eta beren testuinguru ez-akademikoarekin edo eskolako hizkuntza ez ezagutzearekin.

Ikastetxeetan erabili ohi diren hezkuntza-estrategia eta esku-hartzeen arabera, ikasle horiek dituzten zailtasunak areagotu edo murriztu egin daitezke. Hala ere, gaur egun, ikasle horiek zailtasun handiagoak dituzte ikasten jarraitzeko; izan ere, hezkuntza-desberdintasuna areagotu egin da aldi horretan hauteman den eten digitalaren ondorioz.

- Baliteke autonomia falta izatea online lan akademikoa egiteko, adina edo hizkuntza ez jakiteagatik. Egoera hori areagotu egiten da familien eta ingurunearen baliabide akademikoen faltarekin. Egoera batzuetan familiek ezin diete lagundu, ez euskarri informatikoekin, ez zereginekin, ezagutza digital, akademiko edo hizkuntza-ezagutza faltagatik.
- Komunikazio-gaitasunak (baina ez beti eskolako hizkuntzan) eta interakzio-gaitasunak behar bezala garatzea.
- Gaitasun praktikoen garapen egokia.

5.7.2. Beharrak

- Informatika- eta konexio-baliabideen gabeziarekin lotutako beharrak. Baliabide informatikoren bat edukiz gero, gehienetan aitaren edo amaren sakelakoa, konexioa hilabete osorako eskasa izan ohi da.
- Beste baliabide batzuekin lotutako beharrak, bai eta etxean eskolako lanak egiteko dauden espazioekin lotutakoak ere. Gainera, etxe berean hainbat mailetako ikasleak egon daitezke, eta ordu berdinetan egin behar dituzte lanak.
- Deskribatutako desberdintasun-egoera minimizatzen lagunduko duten laguntza eta elkarreraginen beharra, hau da, ikaskuntzak hobetzeko testuingurua sortzea, batez ere gai instrumentaletan.
- Emozioekin, sentimenduekin, psikologikoekin eta hezkuntzarekin lotutako beharrak. Egoera salbuespenezkoa da, ikasleen arteko harreman zuzenerako aukerarik ez dago, familietan mota guztietako bizi-zailtasunak daude (besteak beste, bizigarritasun eta bizikidetza baldintzak), eta gaixotasunaren aurreko zaurgarritasun handiagoa dago gizarte-desabantailan dauden sektoreen artean. Hori dela eta, gure aldetik sentsibiltate, enpatia eta elkartasun berezia behar da.

5.7.3. Orientabideak

Ezinbestekoa da laguntza ikuspegi inklusibotik definitzea irakaskuntza ez-presentzialeko edo erdipresentzialeko aurreikusitako agertokietan, ikasle guztiei erantzuteko.

Illo horretan, funtsezkoa da bai berdinen arteko elkarrekintza, bai talde-lana, bai ikasle bakoitzarekiko jarraipena eta banakako harremana sustatzea. Horretarako, garrantzitsua da interakzioak sustatzen dituzten eta ikaskuntza eta komunikazioa bizkortzen dituzten hezkuntza-jarduera arrakastatsuak sustatzea, bai espazio presentzialean, bai digitalean.

Ikasleek dituzten elkarrekintza eta komunikazio gaitasunak kontuan hartu behar dira, beren ingurunean aurkituko ez duten laguntza behar duten gaitasun akademikoak garatzeko. Horretarako, berdinen arteko laguntza ahalbidetzen duten ikaskuntza-estrategiak aplikatu behar dira, ikasteko moduak ikasle guztientzat onuragarriak izan daitezen, taldeko eta gelako ikasleen parte-hartzearekin eta pertsona helduen dinamizazioarekin. Beraz, aurrez aurreko laneko uneak baliatu beharko dira moteldu ahal izan diren ikasleen ikaskuntzak bizkortzeko, bai eta aurrez aurrekoak ez diren saioetan beharko dituzten baliabideekin lotutakoak ere (IKTekin lotutakoak).

Era berean, garrantzitsua da senideen parte-hartzea eta prestakuntza kontuan hartzea. Prestakuntza eta partaidetza aukerak baliatu behar dira, ahal den bitartean, espazio presentzialean, espazio digitalera transferitu ahal izateko.

Funtsezkoa da, baita, irakasleak prestatzea, bai interakzioei dagokienez, bai desabantailan dauden ikasleek ikaskuntza bizkortzeko estrategiei dagokienez, bai IKTei dagokienez.

TALDE-ELKARRERAGINEN ESTRATEGIAK ON LINE/ERDIPRESENTZIALA

Talde-interakzioen estrategiak hainbat dokumentutan daude deskribatuta; beraz, atal honetan garatzen dira, on line espaziora transferitzeko.

- **Laguntza-elkarreraginak ikasgelan:** astean saio batzuk egitea da helburua, taldea (edo haren zati bat une desberdinetan) konekta dadin eta zereginak batera egin ditzan. Irakaslearen zeregina izango da ikasleen artean azalpenak ematea sustatuko duen dinamizazioa, irakasleek aldeztu aurretik antolatu eta ikasleei planteatutako zereginak egiteko.

Batzuek jarduerak modu autonomoan edo beren familien laguntzarekin egiteko aukera dutela kontuan hartuta, eta beste batzuek ez, saio horien helburua elkarrekintza horiek sustatzea izango da, eta elkarrekiko laguntza horrek mesede egiten die, bai azaltzen duenari, bai azalpena jasotzen duenari. Kontua ez da, beraz, irakasleak zalantzak banan-banan argitzea, baizik eta ikasle bakoitzak bere ezagutzak ematea, zalantzak galdetzeko aukera izatea, eta haien artean azaltzea.

Dinamizazio bat proposatzen da, non tutoreak ikasleei zalantzak edo ariketak azaltzeko gonbita egingo dien, pertsona bakoitzaren ezagutza aprobetxatzeko, ez bakarrik irakasleena.

Gelako tutoreak konexio ordua eta eguna proposatzen ditu, eta komenigarria da senideen, irakasle laguntzaileen (pedagogia terapeutikokoak, hezkuntza-errefortzuko irakasleak, HPBetako espezialistak, hezkuntza-errefortzuko irakasleak, eskolaratze-koak, osagarriak ...) Bidelagunako hezitzaileen, practicumeko ikasleen, boluntariotzako ikasleen eta abarren laguntza izatea; izan ere, pertsona horiek saio horiek beste une batzuetan dinamiza ditzakete talde osoarekin edo txikiagoekin, irakasleen koordinazio eta jarraipenarekin baina etengabeko presentziaren beharrik gabe. Horrela, tutoreak saio horiek beste zeregin batzuetarako erabil ditzake. Ikasgelako baliabideak aprobetxatzea da kontua, ikasleek aurrera egin dezaten eta inor atzean gera ez dadin.

Ikastetxe batzuetan hala egiten ari dira jada, L'Escolaica de Culleran egindako [esperientzian](#) jasotzen denez.

Talde interaktiboak berak espazio digitalera eraman daitezke, [Murtziako San Juan Bosco DBHn](#) egindako esperientzian deskribatzen den bezala edo LH [HLHI Palància de Algímia d'Alfaran](#), Valentzian

Hurrengo esteketan [interakzioei](#) buruzko edo [ikasteko denboraren luzapenari buruzko informazio](#) gehiago kontsulta daiteke, edo tutoretzapeko liburutegia.

- **Ordutegiari dagokionez**, astean behin proposatzen da gutxienez, baina ez du salbuesten ordu gehiago eskaini ahal izatetik, ikasle guztien ikaskuntza ziurtatzea baita helburua.
- **Proposamena hezkuntza-maila guztietan egin daiteke.**
- **Solasaldi dialogikoak formatu guztietan**, literaturan, musikan, arte-curriculumean... ikasgela bakoitzeko ikasle guztien arteko komunikazioa sustatzen laguntzen duten baliabideak dira, eta inor ez dadila isolatuta geratu.

Zenbait ikastetxetan dagoeneko egiten ari dira edo antolatzen ari dira horretarako, liburutegi-sareen bidez jada aurreikusita zituzten liburuekin edo online. Ikasleak oso pozik daude ekimen honekin; asko eskertzen dute eta irakasleek eta familiek ere bai.

Kontuan hartuta tertulia horiek literatura unibertsalaren klasikoekin egiten direla. Gaur egun klasiko horiek herritar guztien eskura jartzen ari direnez hainbat plataformaren bidez, errazagoa da testuak online lortzea. Gauza bera musika klasikoarekin eta artelan unibertsalekin.

Valentziako Turiako [CEIP Camp de Túria](#) ikastetxean eta Valentziako Cheste-ko [Virgen de la Esperanza Hezkuntza Bereziko Zentroan](#) egindako online literatura-solasaldien esperientziak kontsulta daitezke.

- Kasu honetan, proposamena **astean ordubete da** curriculum-solasaldietarako, gutxienez, baina gehiago planteatu daitezke, bakoitzaren azalpenekin ikaskuntzak azkartu egiten baitira.

– **Proposamena hezkuntza-maila guztietan egin daiteke.**

Halaber, astero literatur solasaldi bat egitea proposatzen da, edo musikala, artistikoa, [Irungo Belaskoenea HLHIn](#) egiten ari diren bezala.

- Plataforma digital horiek erabiliz irakasleekin egiten diren **solasaldi pedagogikoek** ere lagun diezaiekete irakasleei solasaldiak digitalki egiteari beldurra ken diezaioten, baliabidearekin ohitu daitezten. Zenbait ikastetxek aldi hori aprobetxatzea erabaki dute horiek sustatzeko, hala nola, [Virgen de Cheste](#) Hezkuntza Bereziko ikastetxeak berak, jitsi.org aplikazioaren bidez.

Esperientzia horiek guztiak protagonistek beraiek azalduta aurki ditzakezu [bideo honetan](#).

Era berean, esteka honetan sakatuta, [solasaldi dialogiko](#) motei, horien ezaugarriei eta funtzionamenduari buruzko informazio gehiago kontsulta daiteke.

BANAKAKO INTERAKZIO-ESTRATEGIAK:

- **Prebentziozko errefortzua:** laguntzako irakasleek edo lehen aipatutako beste figura batzuek zailtasun gehien dituzten ikasleei modu pertsonalizatuan lagundu ahal izatea da, taldearen konexio-jardueraren aurretik, ondoren taldean parte hartzen dutela bermatzeko.
- Arrisku-egoeran dauden edo zailtasun emozionalak dituzten ikasleentzat (osasun mentaleko eta/edo bizi-prekarietateko zailtasunengatik), irakasle orientatzaileek edo aholkulariek, tutoreekin batera, hurbileko jarraipena egin beharko lukete beren egoerari buruz, eta bermatu beharko lukete beste profesional batzuekin (gizarte-zerbitzuak, gizarte-hezkuntza eta osasun mentaleko zerbitzuak) harremanetan egongo direla informazioa eta laguntza teknikoa trukatzeko.
- **Online zaintza.** Harvardeko Hezkuntza Fakultateak, Making Caring Common proiektuaren bidez, aurrez aurre eramateko garatuta zeukan estrategia bat eremu birtuallera eramatea proposatzen du, eta hori [harremanen mapaketa](#) da.

Abiapuntua da oso garrantzitsua dela ikasle bakoitzak harreman positiboa izatea hezkuntza-komunitateko pertsona heldu batekin. Hori bermatu ahal izateko bilera bat antolatzen da, kasu honetan online. Estrategia hori erabiliz, eskolako langileek (zuzendaritza, irakasleak, orientazioa, kirol-entrenatzaileak, hezitzaileak, eskolako beste langile batzuk eta komunitateko kideak) gaur egun eskolako helduekin lotura positiborik ez duten gazteak identifikatzen dituzte. Ikasle horiek, orduan, eskola barruan laguntzeko mentore/heldu batekin parekatzen dira. “Arriskuan” dauden ikasleak ere detektatzen dira, eta horientzat proposatzen da gutxienez bi pertsonak ezartzea harreman positibo horiek.

Ondoren, aholkulariek elkarri laguntzen diote ikasleekin harremanak eraikitzearen arrakasten eta erronken bidez, eta eskolako zuzendaritzak haiekin komunikatzen dira sistematikoki, prozesua nola doan zehazteko.

SENIDEEN PARTE-HARTZEA ETA PRESTAKUNTZA

- **Familien hezkuntza-partaidetza.** Ikasle gehienengana iristeko aukera ematen duten ekimen horiek guztiak aurrera eramateko, beharrezkoa da ordutegi-malgutasuna eta askotariko ikaskuntza-denbora gehiago izatea. Senitartekoak edo boluntarioak izateak hori erraztu dezake. Malgutasun hori familia boluntarioen eta bestelako boluntarioen bidez lor daiteke (praktiketan zeuden pertsonak edo ikastetxean boluntario gisa jada), eta horiek eguneko une desberdinetan konekta daitezke beharra duten ikasleei laguntzeko, lehen aipatutako [L'Escolaica de Cullera](#). esperientzian jasotzen den bezala.
- **Parte-hartze aholku-emailea eta erabakigarria.** Era berean, oso garrantzitsua da familien lankidetzak izatea, eta, horregatik, haien balorazioak kontuan hartu behar dira, haiekin zuzenean komunikatuz edo familientzako inprimaki baten bidez, horiek doitzeko egiten ari diren jarduerak eta jarduketak nola funtzionatzen ari diren ikusteko eta elkarrekin erabakitzeko, bai ikasgelan, bai ikastetxean, jarduerarik onenak eta ordutegirik onenak (adibidez, gela bakoitzean, gela osoarekin edo taldeka konekta daitezke), zereginen banaketa.
- **Senideen prestakuntza.** Senitartekoek ikasleei lagundu ahal izateko behar duten prestakuntza lehenetsi nahi da, bakoitzaren interesak kontuan hartuta. Batzuetan informatikako oinarritzko baliabideak izango dira konexioa errazteko, beste batzuetan sofistikatuagoak. Formazio propioan ikasleekin egin nahi ditugun antzeko praktikak egitea da modurik eraginkorrenetako bat, adibidez:
 - bideokonferentzia erabiltzea, solasaldi literarioak, pedagogikoak eta/edo musikalak egiteko; tutorialak erabiltzea; ikastetxeko webgunean erabiltzea (mugikorretara egokitzen direla ziurtatzea), bereziki, lan-materialetarako erabili ohi diren ataletan.
 - Kasu horietan, funtsezkoa da, halaber, familiekin lankidetzan aritzea solasaldiak eta talde elkarreragileak egiteko: gai instrumentaletan trebatzea, bai aurrez aurreko aukerak ematen diren bitartean, bai espazio digitalean; prestakuntza, seme-alabei etxeko solasaldia prestatzen lagundu ahal izan diezaieten, aurrez aurrekoak egiten ditugunean; horrek erraztu egiten du laguntzen jarraitzea baliabidea digitala denean. (Irakurketarekin zailtasunak dituztenentzat, prozesuak aurrera egiten duen bitartean, euskarazko audioak erabili daitezke, eta gaztelaniazkoak ere bai, horrela egin baitezakete laguntza).
 - Ikastetxe bakoitzean, estrategia horiek aplikatzen hasteko, komeni da gehien animatu daitezkeen irakasleen laguntza izatea, irakaskuntza presentzialean ezagutzen dituztelako edo komunikazio digitaleko tresnak asko ezagutzen dituztelako. Ikastetxe bakoitzeko lehen esperientzietan arrakasta izateak besteak animatzea erraztuko du.

5.8. Autismoaren espektroko nahasmenduak dituzten ikasleei hezkuntza- erantzuna emateko orientabideak

5.8.1. Ezaugarriak

5.8.2. Orientabideak

5.8. AUTISMOAREN ESPEKTROKO NAHASMENDUAK DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.8.1. Ezaugarriak

Autismo Espektroko Nahastea (aurrerantzean AEN) duten ikasleek behar bereziak dituzte hezkuntzako etapa guztietan, Haur Hezkuntzatik hasi eta ibilbide bukaera arte. Horregatik, gure lanaren oinarri izan beharko dute HIZKUNTZA eta KOMUNIKAZIOA, ikasketa KURRIKULARRAK ETA PROZEDURAZKOAK. Hau guztia kalitatezko hezkuntza inklusibo eta pertsonalizatua murgilduta.

Ikasle hauen ezaugarriak direnak direla, bakoitzaren indargune eta ahulguneetan oinarritu beharko dugu gure esku-hartzea.

KONPETENTZIAK kontuan izanik, **hitzez, hitzik gabe eta modu digitalean komunikatzeko konpetentzia; ikasten eta pentsatzen ikasteko konpetentzia eta elkarbizitzarako konpetentzia** izango dira ardatz, hizkuntzaren garrantziagatik, eta berau delako bai gizarteratzeko, bai ikasten jarraitzeko tresna aproposa.

IRIZPIDEAK kontuan izanik, **Ikasten ikastea, partehartze zuzena, ondo pasatzen ikastea** eta **funtzionaltasunean ikastea** bermatu beharko da arreta pertsonalizatua bermatuz. Guztia proiektuetan isladatuko da eta profesional, ikasle eta familien arteko talde lana bideratuko da.

Ezin dugu ahaztu, ikasle hauek **TALDEKO PARTAIDE** direla eta, lan metodologia honetan ere, ezaugarri hori mantendu behar dela. Horretarako, ikaslearen ezaugarriak aztertuko dira eta egokitzapenak egingo dira normalizaziora hurbilduz, Ikaskuntza Diseinu Unibertsalaren (aurrerantzean IDU) printzipioetan oinarrituz (zer, zertarako eta nola).

METODOLOGIAren ildo nagusiak malgutasunean oinarrituko dira, hau da, ikasleari eta momentuko beharrei egokituko zaizkie, baina abiapuntua TEACCH metodologia izango da. Hau da, irakaskuntza egituratua izango du ezaugarri, bai denboran, bai espazioan eta lanean (ikusizko laguntzak, ordutegiak, helburu zehatzak, ariketa labur eta anitzak, agendak.).

MATERIALA ere, ahal bada, bere ikaskideek duten berdina izango da, eta beharra egonez gero, egokitzapen konkretuak egingo dira. Hau posible ez bada, ordea, gaia mantenduta, proiektu propioak sortuko dira. Gogoan izan behar dugu materialak planifikatzeko, aurrekokatzeko eta ikasteko sortuko direla, baita ondo pasatzeko ere. Material hauek paperezko lanak zein digitalak izan daitezke, beti ere oreka bat mantentzen saiatuz. **PIKTOGRAMAK** lagungarri izango dira material hauetan guztietan.

5.8.2. Orientabideak

Egoera erdi presentzial zein ez presentzialetan jarraituko diren prozedurak antzekoak izango dira. **TUTORIZAZIOAN** dute oinarririk garrantzitsuenak eta egunerokoan jasotzen den erantzunaren ondorio izango da gure jarduna.

Garbi izan behar dugu ikasle hauen emozio eta bizipenetan oinarritu behar garela. Horregatik, eskolan dauden bitartean, egoerak ulertzen lagundu eta estrategiak eskaini behar dizkiegu.

Honez gain, eskolatzen diren egunetan, honakoa bermatu beharko da:

- **Babesa.** ONDO daudela eskolako testuinguru horretan.
 - **Emozioen lanketan.** Nola dauden eta nola hobetu daitekeen (autoerregulazioa).
 - Etxerako prestatuko ditugun saioetan modu egokian erantzun ahal izateko estrategiak: pertsonalak (ikasleek zein laguntzaileek), kurrikularrak, IKTei erantzuna ematen dietenak...

ANTOLAKUNTZA

Ikasle hauen ezaugarriak direla eta, eskolako antolakuntza orokorrean oinarrituko da eskolako lana nola egingo den. Ahal bada, AENdun ikasleekin gainontzekoekin egiten den prozedura bera jarraituko da.

Ikaslea edo irakaslea berria izanez gero, komenigarria izango litzateke hasierako galde-
tegiak gain, ikaslearen informazio zabalago bat jasotzea:

- ikasleek modu ulergarri eta irisgarri baten zein egoeratan gauden, zer gertatzen den eta nola jokatu behar dugun jakin behar dute (arauak, protokoloak, besteekin nola erlazionatu, noiz egongo garen eskolan eta noiz etxean...).
- [ordutegi bisual](#) batekin antolatzea garrantzitsua izango da, baita agenda, [komunikazio kuaderno](#), kuaderno ibiltaria edo [informazio panelen](#) bitartez ere.
- ikasle bakoitzaren lan-taldeak ondo definitu behar du etxeko lan-plan indibiduala..

HAUR-HEZKUNTZA

- Garrantzia handia izango dute [ERRUTINEK](#) (denboran kokatu, eguna, eguraldia,...). Errutinak egin ondoren, ikasleekin elkarrizketak izan, mugimendu-jarduera eta ekintza bat egitea izan daiteke proposatu daitekeen lan-eskema bat. Ikasleek arreta mantentzeko denbora mugatua dutenez, proposatzen diegun EKINTZA horietan (arreta, ipuina, hiztegia...) arlo ezberdinak jorratzea komeni da, baita ekintza mota ezberdinak izatea ere.

Saio hauek goizeko lehenengo orduan egitea da egokiena. **ARRETA ZUZENAKO** saio honen ondoren, bi egunetik behin edo sarriagotan, etxean egiteko ekintzak bidaltzea komeni da, adibidez, eskulanak, erronkak, errezetak... Ebidentziak jasota, baliabide politak sor daitezke denon parte hartzearekin (bideoak adibidez).

- Gerta daiteke irakasleak ikaslearekin **ARRETA PERSONALIZATUA** egiteko asmoa edukitzea, banakako bideodeiekin, adibidez. Kasu hauetan, AENak dituzten ikasleekin errutinak ondo markatzea komeni da eta, besterik ezean, ekintzak azaltzeko bideoak egin daitezke, astean bitan edo hirutan. Kontaktua mantentzeko beste modu bat da.

LEHEN HEZKUNTZA

- Ikaslea **gela arruntean** baldin badago, gelako **planteamendu berdina** jarraitzea komeni da. Ekintza hauek burutzeko laguntza izango du PT, EHI, HLE edo berarekin lanean aritzen diren profesionalen aldetik.
- [Agendaren](#) erabilera sustatu behar da; paperezkoa, google calendar edo antzekoren bat izan daiteke. Baina lanak egunez egun banatzea garrantzitsua da, asteko plangintza ulertzeko zailtasunak izan ditzakete eta. Adibidez, tutoreak astebeteko epea ematen badu lan bat burutzeko, garrantzitsua da berari egunez egun egin behar duena zehazten laguntzea lana epe barruan eginda izan dezan; horretan, PTak, HLEk edo dagokionak lagunduko dio. NCE duten ikasleekin PTe bideratuko dute lana tutoreekin adostuta.
- Ikasleari bidaltzen zaion lan kopurua gehiegizkoa dela ikusiko balitz, koordinazioan zehaztu beharko da aste horretarako egiteko garrantzitsuenak zeintzuk diren ikasleak modu egokian aurrera jarrai dezan. Kalitatea bermatu behar dugu kantitatearen gainetik. Malgutasuna izan behar dugu, baina gauzak garbi izan behar ditu ikasleak eta bere gaitasunen arabera erantzukizuna eskatu behar zaio.
- **Gela egonkorretan** lan egiterakoan ikasleen ezaugarriak kontuan izanda, bi eredu egon daitezke:
 - [arreta zuzena](#): saioak astean zehar banatuko dira.
 - bideo bitartez: egunero bi bideo jasoko dituzte, horietako bat errutinak azaltzeko eta bestea eguneko ekintza aurkezteko. Ikasleen erantzuna jasotzeko gurasoei eskatuko zaie ahal dutenean fitxa, argazkia, bideoa edo dena delako bidaltzeko.
 - saio zuzenak: Astean bitan bakarkako saioa izango dute (iraupena 30-45 minutu), astean hirutan taldeko saioa. Lehenengo elkarrizketa egingo da (zer moduz dauden jakiteko), ondoren jarduera egingo dute (hizkuntza, matematika, eskulana...) eta, azkenik, agurra egingo da.
 - [zeharkako arreta](#): Interaktiboki parte hartu ezin duten ikasleen kasuan (oraindik ez daudelako prest pantailan gertatzen dena ulertzeko, adibidez), gurasoen/heldu baten esku hartzea bermatu behar da, eta beraiei esango zaie ikasleek zer eta nola egin behar duten.
 - Aurrera eramango den dinamikaren azalpena dokumentu batean emango zaie familiei, jakin dezaten nolakoa izango den zuzeneko nahiz zeharkako arreta. Horrela, zer egingo dugun jakingo dute eta erabiliko dugun materiala eskura izango dute. Honek guztiak ikaslearekin eroso lan egitea ahalbidetuko die.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA

- **Gela arruntean** dagoen ikaslea curriculum jarraitzeko gai denez, irakasleek markatutako ordutegia errespetatu beharko da. Hala ere, etxean lan egin ahal izateko ikas-tetxetik **TUTORIAZIO** zehatza izan beharko du. NCE duen ikaslearen kasuan PTa

izango da tutorizazioa eramango duena, NCERik ez badago PTa edo hurbilen sentitzen duen edozein irakasle izan daiteke (hemendik aurrera TUTORE deituko diogu honi). Tutoreak DBHko prozedurak ulertzen eta barneratzen lagunduko dio gure ikasleari eta, era berean, lana planifikatzen.

Etxeko errutina zein den ezagututa, familiarekin batera plangintza egingo da.

- **Gela egonkorrean**, moldatzeko gaitasunen garapenean eta bizi kalitateko dimentsio-tan oinarritutako planifikazioa egingo da. Autonomia, egonkortasun emozionala, garapen pertsonala eta azken finean ikaslearen bizi kalitatea sustatzeko.

Etxeko errutinak, eskolako lanak (jarduera funtzionalak izatea ahalbidetuko dugu), deskantsuak, aisia, ekintza bakoitzerako espazioa... guztia planifikatu behar da, etxean zein laguntza duen kontuan hartuz.

ESTRATEGIA METODOLOGIKOAK

Bai ikastetxean dauden bitartean, baita etxeko konfinamenduan dauden bitartean ere, jarraitu beharreko estrategiak honakoak izango dira.

Orokorrean:

- Motibazioa: gustuko materiala erabili eta beraien interesguneetatik abiatu. Ekintza edo jarduera funtzionalak lehenetsi.
- Ariketa zuzenak, garbiak, estimulu askorik gabekoak: ikaslearen arreta bermatu eta nahasmena eragin dezaketenak ekidin.
- Antolamendua sekuentziatua: bere mailatik abiatu eta pausoz pauso aurrera egin, errorerik gabeko ikasketa ahalbidetuz. Horrez gain, ikasleak autobalorazioa egin, nola sentitu den adierazi eta izan dituen arazo edo gustuko momentuak kontatzeko aukera izan behar du.
- Ikasleen autonomia bermatu; norberaren mailan, noski
- IKTak ezagutzen joan, zer eskaintzen diguten eta nola erabili.
- Funtzio exekutiboak garrantzia eman eta ikasleei tresnak eman ondo antola daitezen: Google CALENDAR, agendak, informazio panelak...

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza

- Funtzio exekutiboak gauzatzeko planifikazioak garrantzia handia dauka ([autoinstrukzioak](#) landu): lanak noiz entregatu, nola
- Etxean dauden bitartean, ikasle hauekin kontu handia eduki beharko da teknologia berrien erabilerarekin. Arrisku handiak daude eta menpekotasuna sor dakieke.
- Sare sozialetan edo gelako bideo-deietan parte hartzeko, lagundu egin behar zaie zer eta nola esan jakiteko. Emotikonoak [interpretatzea](#). Zein eduki bidal daitezkeen eta zeintzuk ez. Benetako lagunak eta lagun birtualak bereiztea. Gehiegikeriak egon daitezkeela erakustea, iruzurrak. Tutoreari dagokio banakako saioen jarraipena egitea, bai ikastetxean, bai bideo-deien bidez. Asteko saioen kopurua ikaslearen arabera zehaztuko da.

BALIABIDE DIDAKTIKOAK

Baliabide didaktikoak hezkuntza prozesu honetan oso garrantzitsuak dira. Gainera, tutorizazio prozesu honetan, baliabide aproposak aurkitzea ezinbestekoa da, aurrez hizartutako helburuak modu egokian betetzeko.

Ahal den heinean, ikaskideek dituzten baliabide berberak erabiliko dira. Beharrezkoa balitz piktogramekin egokitua.

Gidoi sozialak, funtsezkoak izango dira pausoz pauso zer landuko den ondo jakiteko, eta errorerik gabeko prozesuak aurrera eramateko.

Printzipioz, baliabide digitalek izango dute indar gehien, eskuragarrienak izango direlako, baina lanketak egiteko ezin ditzakegu ahaztu baliabide ez digitalak (arkatza eta papera) eta, nola ez, egunerokoak eskaintzen dizkigun egoerak. Deskonektatze digitala beharrezkoa da, egoera hauetan ordu asko igarotzen baita pantailen aurrean.

Ez dugu ahaztu behar arteak, heziketa fisikoak, musikak.. baliabideak direla ikasketaz gain, denbora libreari etekina edo zentzua ematen laguntzen diotelako.

Laburbilduz, honako baliabide didaktikoak erabiliko ditugu:

- Ikasleari egokitutako egokitzapenak edo baliabide propioak.
- Baliabide digitalak: Pictoagenda, Classroomscreen, Liveworksheets, Educaplay, Pictojuegos...
- Baliabide ez digitalak: Arasaac, Orientación Andujar, Ejercitea, Activitea, Soy visual

KOMUNIKAZIOA FAMILIA EDO ARDURADUNAREKIN

Oso garrantzitsua da komunikazioa, lortzen dugun informazioarekin ikasle bakoitzaren ibilbidea zehazten joango garelako. Bi motatako komunikazioa egon daiteke:

- **Komunikazio zuzena:**

Ikaslearentzat etxeko erreferentea den helduarekin hitz egingo dugu astean behin, gutxienez. Honako gai hauek guztiak jorratuko ditugu:

- Etxeko beharren/egoeraren arabera, bideodei, email edo telefonozko deiak egin daitezke.
- Beraiekin gaudela sentitu behar dute, talde bat garela.
- Familia giroa eta gure ikasleak dituen ardurak. Etxeko arauak eta limiteak.
- Ikaslearen egoera emozionala: urduritasuna, antsietatea...
- IKTen erabilera aisialdian: noiz, zenbat, arauak...
- Ikaslearen harremanak etxetik kanpo: norekin, noiz...
- Zer espero dugun garbi izan behar dute, baita zer ebaluatuko den eta nola.
- Gomendatzen zaizkien jarduera guztietan parte hartzera animatu behar ditugu.

- **Zeharkako komunikazioa:** Etxekoek izan ditzaketen zalantzen aurrean, komenigarria da gelako blog edo sites bat edukitzea, eta bertan funtzionamenduaren inguruko

informazio guztia izatea, horrela eskuragarri izango baitute beti informazioa: argazki, bideo, azalpen... Ikus UNAMUNO BHI Gela egonkorreko [SITES](#) hau.

5.9. ADIMEN-GAITASUN HANDIAK DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.9.1. Ezaugarriak

5.9.2. Beharrak

5.9.3. Orientabideak

5.9. ADIMEN-GAITASUN HANDIAK DITUZTEN IKASLEEI HEZKUNTZA-ERANTZUNA EMATEKO ORIENTABIDEAK

5.9.1. Ezaugarriak

Gaitasun handiko ikasleek talde heterogeneoa osatzen dute, gainerako biztanleek bezala, baina komeni da esatea Gaitasun Handiak Koefizientzia Intelektual handia izatetik askoz harago doazela. Gaitasun altuak dituen haur batek batez bestekoa baino askoz adimen handiagoa izateaz gain, emozioz, motibazioz, nortasunez, sormenez eta tenperamenduz garatzen da, bere adineko gainerako haurrek ez bezala.

Irakaskuntza erdi-presentzialeko edo ez-presentzialeko uneetan, irakasleek ikasleen aniztasuna bistaratu behar dute, konplexutasun-maila desberdineko zereginak eta erronkak proposatuz, beren hezkuntza-premia espezifikoak erantzun ahal izateko.

Kontua ez da soilik curriculumak aberastea adimen-gaitasun handiak dituzten eta **jada detektatuta eta diagnostikatuta** dauden ikasleentzat erronka zailagoekin, baizik eta beste ikasle horiek ere kontuan hartzea, **motibazio handia, konstantzia handia eta helburuak proposatzeko gaitasuna baitute**, eta oso kalitate handiko ekoizpenak egiteko gai baitira, diagnostikatu ez arren.

Gainera, komenigarria izango litzateke **gizarte-ingurune ahuleko beste ikasle horiek** antzematea; izan ere, orain arte emaitza onak izan ez arren, eta laguntza emango dion familia-testuingururik izan gabe, irakasleek uste dute beren potentziala adierazitakoa baino askoz handiagoa izan daitekeela.

MODELO TRIPARTITO DE PFEIFFER

5.9.2. Beharrak

- Ikaskuntza-gaiei dagokienez dituzten **interesak eta lehentasunak** zehatz-mehatz ezagutzea.
- Arlo edo ikasgai bakoitzean dituzten **indarguneak eta ahuleziak** jaso eta ezagutzea.
- **Trebetasun sozio-emozionalak** indartzea eta kudeatzea: taldean, sarean eta enpatian lan egitea errazten duten zereginak.
- Erresilientzia, erantzukizuna, ekimen-gaitasuna eta sormena lantzea. Izaeran lehentasuna ematea eta egiten jakitea.
- Ikasten ikasteko kompetentzia garatzea
 - Kudeaketa, antolaketa, gaitasun metakognitiboak.
 - Porrotaren aurrean irautea.
 - Informazioa norberaren ezagutza bihurtzea, método zientifikoaren bidez.
- **Ikasteko irrika asetzea**, interes akademiko eta pertsonal ugari dituztela kontuan hartuta.

- Egungo egoerari buruz (soziala, sanitarioa eta ekonomikoa) egiten diren galderei erantzuteko beharra.
- Bere ikaskuntza-prozesua **planifikatzea eta ebaluatzea**.

5.9.3. Orientabideak

Irakaskuntza erdi-presentzialak eta ez-presentzialak erraztasunak emango dizkigu ikasle horiek beren potentzialarekin eta gaitasunekin bat datozen eskola-lanak egin ditzaten, ikasteko erritmo bera ez dutenez, ordutegi jakin batean, espazio mugiezinetan eta beti lagungarriak ez diren taldekatzeetan, aldagai horiek guztiak beren neurrira kudeatu ahal izango dituzte ikasle horiek.

Gaitasun handiko ikasle askok egokitzen behar dituzte arlo desberdinetako edukietan. Premia hori ezagutzeak arlo bakoitzeko edukien sekuentzia berrikustera eraman behar ditu irakasleak, sakondu daitezkeen alderdiak identifikatzeko, bai eta eduki zehatzak ere: kontzeptuzkoak, zabaldu litezkeen prozedurazkoak eta eduki horiek ikastetxearen curriculum-proiektuan ez dauden beste kontzeptu edo prozedura batzuekin izan dezaketen erlazioa. Ahaztu gabe, batzuetan, edukiak zabaltzeaz gain, haien behar zehatzekin lotutako beste batzuk lehenetsi edo sartu behar direla:

- Esplorazioa eta ikerketa sustatzea, eta interesatzen zaizkion edukietan edo gaietan sakontzeko aukera ematea.
- Gizarte-trebetasunak bultzatzeko, talde-lanak sustatzea: proiektukako lana, talde-tutoretzak, solasaldiak, dilemak eta bizikidetza-zirkuluak.
- Ikasteko interesa asetzeko, ez da komeni jada gaindituta dauden jarduera errepikakor gehiago proposatzea, baizik eta horien ordeztasunak diren eta, gainera, interesgarriak diren zereginak egitea. Dagoeneko menderatzen diren edukiak ezabatzea. (Curriculumak aberastea, curriculumak trinkotzea) Edukiak sakon eta zabal zabaltzea, hau da, informazioaren arteko konexio anitzak egitea, arlo edo irakasgaien arteko ideien eta edukien arteko lotura (diziplinartekotasuna), ondorioak ateratzea eta abar lehenetsiz.
- Curriculumaren prozedurazko edukiak hautatzea, honako estrategia eta teknika hauek ikasi eta aplikatzeko:
 - Informazioa bilatzeko estrategiak, materialak erabiltzekoak, informazioa antolatzeak eta antolatzeak.
 - Ulermena eta informazioa asimilatzeak: azpimarratzea, laburpenak, eskemak, kontzeptu-mapak, etab.
 - Arazoak ebaztea, asmatzeko eta sortzeko estrategiak: hipotesiak, iragarpenak, induktiboki arrazoitzea, analogiak erabiltzea, etab.
 - Informazioa aztertzeak: nola arrazoitu deduktiboki, jarrera kritikoa garatu, ideiak ebaluatu, etab.
 - Erabakiak hartzeko estrategiak: alternatibak identifikatzea, hauteskundeak egitea, etab.
- Goi-mailako gaitasun kognitiboak erabiltzeko aukera ematea: pentsamendu abstraktua, arrazoibide sinbolikoa, sintesia, pentsamendu sortzailea, egindakoari buruzko hausnarketa, etab. Honako hauek eskatzen dituzten jarduerak proposatzea:
 - Eduki baten, egoera baten eta abarren definizioa

- Edukiak identifikatzea eta erlazionatzea.
- Gertaeren azalpena.
- Ideiak, egoerak eta emaitzak alderatzea
- Erlazioak aurkitzea.
- Datuak, emaitzak, gertaerak interpretatzea..
- Atazen diseinuan zailtasunean graduatutako jarduerak sartzea, ikasle bakoitzaren ezaugarrien arabera, pertseberantzia lantzeko. Zailena lantzen hastea (aldagai asko aldi berean koordinatzea eskatzen duena). Ikasle horiek, askotan, zailtasunak izaten dituzte zeregin errazagoak (sekuentzialak) ebazteko.)
- Inguruko munduari buruzko judizio kritikoko elementuak emateko aukera ematea, egungo gizartearen erronkekiko sentsibilizazioa sustatuz.
- Jarduera ez oso egituratuak edo baita irekiak ere planteatzea, hau da, jarraitu beharreko plana erabat markatzen ez dutenak eta ikasleek beren jarduna erabakitzeke nolabaiteko autonomia dutenak, hainbat egiteko modu ahalbidetzen dituztenak eta erantzun bakarrekoak ez direnak.
- Sormena eta pentsamendu dibergentea berariaz indartzea eta baloratzea. Arintasuna, lanketa, originaltasuna eta malgutasuna sustatzea. Ikaskuntzarantz motibatzea, haien jakin-mina eta interesak prozesuan sar daitezen ahalbidetuz.
 - Arazoetarako konponbide ugari bilatzera animatzea.
 - Hainbat gatazka konpontzeko ezohiko moduetan pentsatzeko eskatzea.
 - Adierazpen- eta komunikazio-forma askotarikoen garapena sustatzea: musikala, ikonikoa, bisuala, gorputzezkoa...
 - Ekintza baten ondorioak eta inplikazioak aurreikustea.
 - Ikuspegi desberdinak aztertzea.
 - Ideia eta irtenbide posible asko sortzea.
 - Egoera gatazkatsu bat konpontzeko ideiak sortzea.
 - Landutako edukiei buruzko hausnarketa egitea eta galderak egitea.

FAMILIAKO ESKU-HARTZEAREN HELBURUAK: GURASOENTZAKO ORIENTABIDEAK

Ezinbestekoa da eskola-familia lankidetza ona izatea hezkuntza modu adostuan eta koordinatuan bideratzeko, komunikazio-bide egokiak ezarriz tutoretzen, jarraipen-elkarriketen eta abarren bidez.

Familiako esku-hartzearen helburuak:

- Haurren interes pertsonalak sustatzea, gaitasun guztien garapen orekatua bistatik galdu gabe.
- Haurra den bezala onartzea, lanez gainkargatu gabe eta denetan nabarmentzeko eskatu gabe.
- Diferentziaren aurrean sortzen diren gatazkak eta erreakzioak bideratzen laguntzea, kudeaketa emozionala azpimarratuz; zaintza, babesa eta baldintzarik gabeko maitasuna erakutsiz, kudeaketa horretan zailtasunak izan arren. Komenigarria da eguneroko hausnarketarako uneak eskaintzea, ikasleei azaltzeko eguneroko ezberdintasunak eta gatazkak alde batera utzita, familiaren laguntza eta babesa izango dutela beti.
- Malguak eta haurren lanarekiko errespetuzkoak izatea, haren esplorazio- eta ikerketa-espiritua indartuz, gai jakin batzuekiko duen kontzentrazioa eta interesa erres-

petatuz eta bere proiektuen eta zereginen plangintzan lagunduz. Arazoei eta galderei erantzun bakarra ez dagoela onartzea eta hausnarketa sustatzen duten galdera edo jarduerekin lan egitea.

- Haurrak perfekzio-zentzu gehiegizkoa edo disfuntzionala garatzea saihestea, zereginak gauzatzeko horizonte errealagoak markatuz. Horretarako, honako hauek egin behar dira:
 - Pazientzia izatea jakin-min aseeginaren aurrean.
 - Laneko lehentasunak ezartzea.
 - Esfortzua eta lan-prozesua balioestea.
 - Ondo egindako lanaz gozatzea.
 - Eraitza onak espero izatea eta ez lan perfektua.
 - Zurrumurru negatiboak erlatibizatzen irakastea. Kritika eraikitzailea erabiltzea.
 - Arrisku txikiak izateko aukerak eskaintzea.
 - Akatsak onartzea eta ikasteko erabiltzea.
- Bere adineko hurrekin interakzio sozialeko egoerak bultzatzea, bai jolasaren bidez, bai programatutako jardueren bidez (kirola, musika, pintura, etab.)
- Bere autonomia intelektuala sustatzea, pixkanaka bere jakin-mina eta interesa asetzeko nora jo jakiteko gai izan dadin saiatuz.
- Praktika artistikoak sustatzea, sormena, irudimena eta adimen emozionala sustatzeko tresna gisa.
- Ikaskuntza-prozesuan teknologiak erabiltzeko aukera eta orientabidea ematea.
- Kontuan izan behar da batez ere beren adinari dagozkion premiak dituzten haurrak direla, nahiz eta alderdi batzuetan helduen gaitasunak erakusten dituzten.
- Elkarrizketa eta komunikazioa sustatzea, familia-eremuan ahozko hausnarketari, galderak egiteari, hipotesiak formulatzeari eta abarri denbora eskainiz.
- Familiaren eta eskolaren arteko harreman ona izatea, planteamenduak partekatzeke eta ikasleak bi esparruen arteko koherentzia hautemateko.

5.9.4. Baliabideak

BALIABIDEETARAKO ESTEKAK. GAITASUN HANDIAK

6. NAZIOARTEKO JOERAK

Esaten genuen pandemia globala dela, eta asko direla gaur egun munduan hezkuntza eta irakaskuntza administratzaileak galdezka ari direnak ikasleen aniztasunarekiko erantzuna bermatzeko ditugun moduei buruz. Webgunean gai honen inguruan eskuragarri dauden edukiei ikuspegia bota diegu, eta hau da emaitza.

Hezkuntza ez-presentzialean aniztasunari emandako erantzunei buruzko bilaketa bat egin badugu ere, datu-base eta gordailu libreak erabiliz, proposamen gehienak irakasle guztiei eta ikasle guztiei zuzenduta zeudela ikusi dugu.

Proposamen orokor horien laburpena [Harvardeko Hezkuntza Berrikuntza Globaleko Ekimenak](#), [HundrED](#), ELGAko [Hezkuntza eta Trebetasun Zuzendaritzak](#) eta [Munduko Bankuko Taldeko Hezkuntza Praktika Globalak](#) egin dute. Duela gutxi, txosten-multzo bat eta eztabaida-gune bat argitaratu dituzte, [Koroabirusaren krisialdiko Hezkuntzarako Irakaskuntzak](#) izenekoak. Hurrengo orrialdeko koadroan laburbildu ditugu labur-labur zure ekarpenak.

Gogoeta orokor horiei osasun-krisiari *Hezkuntza-erantzun bat emateko egiaztapen-zerrenda gehitu behar zaie*. Planteatutako gaietako batzuk dokumentu honen jatorriarekin lotuta daude: hainbat profil eta ikuspegitako profesionalekin **lantaldeak sortzea**, aldi horretan **zer ikasi behar den zehazteko beharra**, **ikaskuntza-denbora berreskuratzeko beharra**, **baliabide teknologikoak ziurtatzeko beharra**, **edo irakasleen rolak eta itxaropenak argitzea**, **aurrez aurreko hezkuntzaren eta urrutiko hezkuntzaren artean igarotzeko**.

Gomendio orokorrak diren arren, zalantzarik gabe, eragin zuzena dute HLBP duten ikasleentzat ikaskuntzaren jarraitutasunean. Proposamen horien beste adibide bat da ea **eskola bat beste zerbitzu batzuk ematen ari den, hala nola jantokia, liburutegia ... eskaintzeko beste bide batzuk bilatu behar dira**. Horrek ez du esan nahi bakarrik egin behar denik, baizik eta eragile guztien parte-hartzea ziurtatu behar dela, hezkuntza-sistemakoak izan ala ez, zerbitzu horien proportzioan esku hartzen baitute.

Azken batean, helburua da hezkuntza-sistemek aldi horretan izango duten funtzionamenduaren **azterketa sistematikoa egitea**, eta ikasgeletara itzultzea zorrotasun handiagoz planifikatu ahal izatea, dagokion formatuan. Komeni da gogoraraztea, nola-nahi ere, administrazioek analisi hori planifikatzeko ardura izan arren, hezkuntza-komunitate osoak parte hartu behar duela azterketa horretan.

Beste erakunde eta agentzia batzuek ere zehaztasun maila desberdineko gomritaldekatu ditugu, hobeto ulertzeko.

HEZKUNTZARAKO IKASGAIAK KORONABIRUSAREN KRISIAN

- Pandemiaren inpaktuak ez du parekorik, ez hedadurari dagokionez, ez intentsitateari dagokionez, eta ziurrenik belaunaldi oso bati eragingo dio nabarmen. Inpaktu horrek eragina izango du pertsonen bizimoduan eta komunitateen etorkizuneko ikuspegietan.
- Argi eta garbi jorratu behar dugun estrategia orokor bat **lankidetzarena** da, ezagutza trukatu behar dugu, eskola bakoitzak pandemian zehar hezkuntza-aukerak babesteko nola egiten duen jakiteko.
- **Ikasketeta digitalean ikasle gehienek zailtasunak izango dituzte**, batez ere desabantaila sozial eta ekonomikoa duten komunitateetakoek.
- **Motibazio handia duten ikasleak**, batez ere ikaskuntza digitalean esperientzia aurreikusia dutenak, dira ikaskuntza birtualari heltzeko zailtasun gehien dituzten hezkuntza-sistemetan birtual **ikaskuntza-optunitateak baliatzeko aukera gehien dutenak**. Horrek ekitate-arazoak sortzen ditu berriro.
- **Hezkuntzako irratia edo telebistaren erabilera**, eta ez eskala handiko ikaskuntza birtuala, garrantzitsuagoa izan daiteke ikasle gazte askorentzat.
- **Ikaskuntza digitala birtualerako trantsizioak hezkuntza-eremua baxuagoak eragiten ditu ia beti epe laburrean**, gaitasun digitalik ez dagoelako, etxeetan baliabide teknologiko egokirik ez dagoelako eta prozesua zaila delako. **Ikaskuntza birtualarekin jarraitzeko motibazioa benetako erronka izan daiteke bai ikasleentzat bai irakasleentzat**, batez ere egungo egoerak aurreikusten den denboran irauten badu.
- Beharrezkoa da dagoen **ikaskuntza-edukia antolatzea**, ikasleek eta haien zaintzaileek zein eduki dagoen eskuragarri eta zein sekuentzian erabili behar den uler dezaten, dauden ikasketa-planen arabera.
- **Ikaskuntza birtualean gaitasun handiko irakasleak egon arren, salbuespena izango dira, ez araua.**
- **Zalantzarik gabe, gurasoek eta zaintzaileek pieza kritiko bat egin dute.**

6.1. TERMINOAK ARGITUZ: URRUTIKO IRAKASKUNTZA, ONLINE, ASINKRONIKA...

Askotan terminoak erabiltzen ditugu, esanahi ezberdina dutenak, sinonimoak balira bezala. Horrek zaildu egiten du esan nahi duguna zehaztea. Gainera, dokumentuak hizkuntza desberdinetan kontsultatzen baditugu, egoera are gehiago korapilatu daiteke.

Dokumentu askotan **online ikaskuntzaz** hitz egiten da, eta irakasleek pandemia garai honetan egin dituzten ikaskuntza-proposamen guztiak hitzez hitz “linean” egin direla ziurtzat jotzen da. Hain zuzen ere, dakiguna da ez dela horrela izan, eta, ziurrenik, etorkizun hurbilean ere ez dela hala izango.

- Egia esan, **urrutiko ikaskuntzaz ari gara, ez presentzialaz edo urrunekoaz**, erakunde estatubatuar batzuek beren biztanleentzat egiten dituzten ingelesezko itzulpenetan maiz erabiltzen dugun hitz bat erabiltzen badugu. Ezberdintasun horri buruz eta ikasteko edukiak eskaintzeko modu bakoitzaren pisuari buruz dihardu [Thinking about Pedagogy in an Unfolding Pandemic An Independent Report on Approaches to Distance Learning During COVID19 School Closures](#) delakoak. Hona hemen gomen-dio batzuk.
- Beharrezkotzat jotzen da ikasteko modu **sinkronikoak** (irakasleak eta ikasleek aldi berean, online, elkarreragiten dute) eta **asinkronikoak** konbinatzea, azken horiek lan independente gidatuan oinarrituta. Biek osatzen dute urrutiko ikaskuntza edo ikaskuntza ez-presentziala.
- Gaur egun, forma asinkronikoaren aldeko apustua egin behar da batez ere; izan ere, denbora eta baliabide teknologikoak gutxiago inbertitzea dakar, ikaskuntza-baliabideak partekatzea eta eskuragarri daudenak erabiltzea errazten du.
- Gainera, lotura zuzena izan behar da ikasleen adinaren eta irakaskuntza sinkronikoaren edo online irakaskuntzaren intentsitatearen artean, hau da, **adin txikiagoan, online irakaskuntza gutxiago**.
- Hori bai, **online saioak bideoan grabatu** beharko lirateke, hainbat arrazoiengatik (teknologikoetatik hasi eta baldintza pertsonaletatik eratorritako beste batzuetara) sartzeko zailtasunak dituzten ikasleen eskura jartzeko (Best Practices for Educating Online).
- Ez ahaztu **posta elektronikoa, telefono-dei tradizionalak** edo sare sozial batzuek eskaintzen dituzten **bideo-deiak** online saioak bezain eraginkorrak izan daitezkeela.

7. GURE INGURUKO EGOERA

Labur-labur berrikusi dugu autonomia-erkidegoetako Hezkuntza Sailen web orrietan dagoen informazioa. Helburua zen jakitea ea eskura zeuden **orientabideak aniztasunari eta berariazko laguntza-premiei erantzuteko**, betiere administrazioek eta hezkuntzako profesionalak pandemiari erantzuteko egindako ahaleginari balioa emateko ikuspegitik.

- Emaizta, oro har, oso desberdina da. Hala ere, zuhurrak izan nahi dugu, litekeena baita orientazio horiek egotea eta zehaztasun-maila handiagoa izatea, baina online eskuragarri ez izatea edo guk aurkitu ez izana. Nolanahi ere, argi geratu behar da hurbilketa hori zeharka lortutako pertzepzioa dela, eta ez duela aurrez juzgatzen erkidego horietako hezkuntza-eragileek beren hezkuntza-administrazioaren funtzionamenduari buruz duten pertzepzioa. Gainera, adierazi behar da erkidego batzuek sarbide mugatuko plataformak dituztela beren profesionalentzat, eta, beraz, litekeena da horietan egin izana oro har herritarrentzat irisgarriak ez diren jarraibideak, orientazioak edo bestelako gidalerro edo proposamenak.
- Autonomia-erkidego gehienek jarraibide orokorrak eskaini dituzte urrutiko irakaskuntzari aurre egiteko antolaketa-gaiei edo araudi-egokitzapenei buruz. Ia guztiek aipatzen dute ikasleek beharrezko **baliabide informatikoak edo digitalak** izatearen garrantzia, eta baldintza hori gauzatzeko prozeduraren bat adierazten dute. Guztiek **web gune eta espazioen erreferentziak eskaintzen dituzte, baliabide digitalei, plataformei eta tresnei buruzko informazioarekin**, adibidez, bideokonferentzia erabiltzeko, irakaskuntza ez-presentzialeko aldi honetan nonahiko tresna baita.
- Baliabideen proposamena (digitalak gehienbat) da, beraz, ohikoena. Zenbait erkidegok bat egiten dute Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioaren espazioarekin; zehazki, [Aprendo en casa](#) eta [Aprendemos en casa](#) programarekin (RTVErekin), Euskal Autonomia Erkidegoko [Bitartean, Etxetik Ikasten](#) (ETB3rekin) eta [Etxean ikasten](#) programarekin. Beste batzuk hezkuntza-orientazioaren esparruan kokatutako padletak ([Murtzia](#)) barne hartzen dituzte, arlo ez-akademikoen arabera antolatutako era guztietako jarduerekin, aniztasunari eman beharreko erantzunean pentsatuta.
- Beste batzuetan, laguntzako profesional espezifikoek zuzendutako baliabideak eskaintzen dira, baina ez da ohikoena, eta ez da sakontzen profesional horiek laguntza hori nola eskain dezaketen.

Badirudi erkidego batzuek garrantzi handiagoa ematen dietela irakaskuntza ez-presentzial hau sortu duen egoerarekin zerikusia duten gai batzuei. Adibide gisa baino ez genituzke aipatuko erakargarri gertatu zaizkigun proposamen batzuk, baina horrek ez du esan nahi beste batzuk gutxietsi behar direnik, ezta, jakina, aipatu gabeko autonomia-erkidegoen lana gutxietsi behar denik ere. Oro har, ustekabeko arazo bati heltzeko ahalegina antzeman daiteke.

- [Kataluniatik](#), ikasleen emozioen arretari buruzko atala nabarmenduko genuke, ikasleentzako, irakasleentzako eta familientzako espazioekin (bideoak, egia esan). Erabilitako bitartekoa beste aurkezpen-modalitate batzuk baino malguagoa eta

eskuragarriagoa da, hala nola pdf edo digitalizatutako beste argitalpen inprimatu mota bat, eta tradizio luzea du urrutiko irakaskuntzan.

- [Extremadurakoa](#): hezkuntza-komunitatearentzako informazioa eta baliabideak kondentsatuta aurkeztu dira. Badago atal bat aniztasunari eman beharreko erantzunari buruz. Ez da oso zabala, baina infografiak orientabide edo proposamen zehatzagoak eskuragarri dituzten plataformetara igortzen du.
- [Kanariar Uharteetako](#) Hezkuntza Administrazioaren eta La Lagunako Unibertsitateko Hezkuntza eta Teknologia Berrien Laborategiko (EDULLAB) Ikerketa eta Berrikuntza Taldearen arteko lankidetzak nabarmendu nahi dugu, bost gidak osatutako *Enseñar y Aprender desde casa* bilduman zehaztu dena. Gida horiek irakaskuntzako telelana eta etxeko ikaskuntza sarearen bidez antolatze eta garatzeko orientabide eta jarraibide orokorrak eskaintzen dituzte.
- Azkenik, [Nafarroatik](#), Nafarroako Hezkuntza Bereziko Baliabideen Zentroaren (CREE-NA) proposamenekin geratzen gara, horiek baitira, Katalunian aipatutakoen ondoren, dokumentu hau eragin duten kezketara gehien hurbiltzen direnak. HPBak dituzten ikasleei irakaskuntza birtualean laguntzeko moduari buruzko erantzunak eskaintzen dira, horiek bai zehatzagoak.

Jakina, hezkuntza-administrazio publikoen jarraibide, orientabide eta proposamenez gain (horietan sar ditzakegu [CNIIE](#) edo [INTEF](#) bezalako espazioak), hezkuntza-orientazio-ko profesionalek, hirugarren sektoreko erakundeek eta beste prestakuntza-eragile batzuek egindako beste hainbat ere aurki daitezke. Egia esan, malgutasuna eta eskola baten egitura kontrolatua urrutiko hezkuntzan erreplikagarria ez dela onartzea ezinbestekoak diren ziurgabetasun-egoera baten aurrean, ekarpen guztiak kontuan hartu eta aztertu beharko lirateke, ideia-ekaitz erraldoi bat sortzeko.

